VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETAS
HUMANITARINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
ETNOLOGIJOS IR FOLKLORISTIKOS KATEDRA

Valdas Kiškis

ŠIUOLAIKINIAI ANEKDOTAI LIETUVOJE

Magistro baigiamasis darbas

Etninės kultūros studijų programa, valstybinis kodas 62407H101
Etnologijos studijų kryptis

Vadovas	doc. dr. Gražina Kazlauskienė	_____	_____
	(Moksl. laipsnis, vardas, pavardė)	(Parašas)	(Data)
Apginta	_____	_____	_____
	(Fakulteto/studijų instituto dekanas/direktorius)	(Parašas)	(Data)

Kaunas, 2009

TURINYS

SANTRAUKA ….....…2
SUMMARY …….....…3
ĮVADAS…….....…4
I. ANEKDOTŲ SPECIFIKA:
I.1. Anekdotų skirstymas, populiarumas bei aktualumas.....6
I.2. Rūšinio bei žanrinio priklausomumo problema…….....….....7
I.3. Anekdotų nagrinėjimas ir grupavimas…….....….....……8
I.4. Anekdoto struktūra …….....…9
I.5. Anekdotų pasakojimo subtilybės ……..….....……9
II. ANEKDOTAI APIE MOTERIS:
II.1. Visa tiesa apie moteris - anekdotuose !?.....11
II.2. Kodėl vyrai mėgsta nepadoriai juokauti apie moteris?.....15
II.3. Blondinės sindromas – paradoksas ar fenomenas?.....17
III. ANEKDOTAI APIE VAIKUS:
III.1. Vaiko paveikslas anekdotuose.....19
III.2. Vaikiški anekdotai.....24
III.3. Populiariausias vaikiškų anekdotų personažas.....25
IV. ANEKDOTAI APIE TAUTAS:
IV.1. Stereotipai anekdotuose apie tautas.....27
IV.2. Čiukčia.....30
IV.3. Gruzinas.....32
IV.4. Naujas rusas.....33
IV.5. Žydas.....35
IV.6. Estas.....36
V. KARIŠKI ANEKDOTAI:
V.1. Kariškų anekdotų charakteristika.....38
V.2. Štirlicas…….....44
V.3. Petka ir Čiapajevas….....…….....45
V.4. Poručikas Rževskis.....47
V.5. Lietuviško personažo kariškuose anekdotuose problema.....49
IŠVADOS…….....50
ŠALTINIAI IR LITERATŪRA.....…….....…….....54

SANTRAUKA

Anekdotai parodo šiuolaikinio pasaulio privalumus ir trūkumus. Jie lyg veidrodžiai atspindi tikrą vaizdą, o ne vaizdą kuri mes norėtume matyti, visada labai jautriai parodydami visuomenės nuotaikas, jos požiūrį į ją netenkinančius dalykus. Netikėčiausiais rakursais žvelgiama į įvairiausias situacijas, kurios mums sukelia juoką. Tačiau tai kas juokinga šiandien, gali būt visai nesuprantama rytoj, nes šiuolaikinių anekdotų tematikos bei veikėjų populiarumą pagrinde įtakoja to laikotarpio aktualijos. Keičiantis žmonių požiūriui į gyvenimą, kartu keičiasi ir anekdotai.

Šiame magistro darbe nagrinėjami šiuolaikiniai anekdotai Lietuvoje. Charakterizuojami anekdotai apie moteris, vaikus, tautybes, kariškius. Aptariamos įdomiausios, dažniausiai pasitaikančios situacijos bei pristatomi populiariausi šiuolaikiniai personažai.

SUMMARY

Anecdotes show advantages and disadvantages of contemporary world. They are like mirrors which reflect the real view but not the view which we would like to see. Moreover, they always very sensitively reveal public mood and public attitude towards unsatisfying subjects. From the most unexpected angles they look at various situations which cause us to laugh. However, things which seem to be funny today may be totally incomprehensible tomorrow because the topics and popularity of characters of contemporary anecdotes are mainly influenced by topicalities of the times. As people's viewpoint of life changes, anecdotes change as well.

In this master thesis contemporary Lithuanian anecdotes are analysed. To be more precise, anecdotes about women, children, nationalities and soldiers are characterized here. Furthermore, the most interesting and common situations are discussed and the most popular contemporary characters are introduced in this work.

ĮVADAS

Anekdoto pavadinimas yra kilęs iš graikų kalbos žodžio *anekdotos*, reiškiančio „neišleistas, nepaskelbtas". Pradžioje anekdotais buvo vadinami pirmą kartą skelbiami seni rankraščiai arba trumpi pasakojimai apie būdingus žinomų žmonių gyvenimo įvykius[1]. Ir tik nuo XIX a. anekdotais pradėta vadinti trumpus juokingus įvairiausio turinio pasakojimus, turinčius nelauktą, sąmojingą ir juokingą pabaigą.

Anekdotų paskirtis – atskleisti neigiamus gyvenimo reiškinius, smerkti juos ir tuo pačių kovoti su jais satyros, humoro priemonėmis. Anekdotuose atsiskleidžia liaudies sąmojis, turtinga vaizduotė. Atomazgos netikėtumas anekdotuose patraukia klausytojo dėmesį ir linksmai jį nuteikia. Šios anekdotų ypatybės užtikrina nuolat besivystančio žanro padėtį mūsų folklore.

Anekdotai - tai vis dar aktyviai tebefunkcionuojantis folkloro žanras. Nuolat pasakojami tiek seniai girdėti, tiek į dabartinius įvykius atsiliepiantys kūrinėliai. Paskelbta nemažai anekdotų rinkinių (nemažai jų išėjo Lietuvai atgavus nepriklausomybę)[2], bet juos nagrinėjančių darbų nėra labai daug.

Tyrimo objektas – šiuolaikiniai anekdotai Lietuvoje.

Šio diplominio darbo ***problema*** – kokie yra populiariausi šiuolaikinių anekdotų veikėjai ir kas įtakoja jų populiarumą.

Tikslas - užfiksuoti bei atkreipti dėmesį į šiuo metu gyvuojančius anekdotus Lietuvoje.

Uždaviniai:

1. Aptarti anekdotų specifiką;
2. Charakterizuoti Lietuvoje paplitusius anekdotus;
3. Suklasifikuoti anekdotus pagal personažus;
4. Pristatyti ryškiausius anekdotų personažus.

Metodai – aprašomasis, lyginamasis.

Darbo struktūra – be įvado ir išvadų, darbas susideda iš šių dalių:

1. Anekdotų specifika;
2. Anekdotai apie moteris;
3. Anekdotai apie vaikus;
4. Anekdotai apie tautas;
5. Kariški anekdotai.

---

[1] Lietuvių tautosaka. T. 4. Pasakos. Sakmės. Pasakojimai. Oracijos / paruošė *L. Sauka, A. Seselskytė, N. Vėlius, K. Viščinskis. V*., 1967. P. 32

[2] *Razauskas R*. „Šeimos židinio kibirkštys: anekdotai" 1994; „Alio!" 2005, „Su šypsena prie vairo" 2004, „Svečiuose" 2005, „Medžioklė žūklė" 2004; Stanevičius L. „Čia priėjo Kindziulis" 2002; Strakšys A. „Vietoj pusryčių...: importinių anekdotų knyga" 1991; „Šluotos" Migruojantys anekdotai 1992.

Pirmoje dalyje aptarsiu anekdotų specifiką, t.y, kaip skirstomi anekdotai; nuo ko priklauso anekdotų populiarumas; kokia yra rūšinio bei žanrinio priklausomumo problema; kaip anekdotai nagrinėjami ir grupuojami; kokios yra anekdotų pasakojimo subtilybės; kokia anekdoto struktūra.

2-5 dalyse charakterizuosiu anekdotus pagal tematika (anekdotai apie moteris, vaikus, tautybes bei kariški anekdotai), aptarsiu įdomiausias, dažniausiai pasitaikančios situacijas bei išnagrinėsiu populiariausius mano pasirinktų tematikų personažus.

Sunku pasakyti kodėl anekdotai nėra sulaukę tokio populiarumo juos nagrinėjant, kaip kiti pasakojamosios tautosakos žanrai. Galbūt viena iš priežasčių galėtų būti tai, kad keista ir sunku yra juokingus dalykus nagrinėti rimtai. Verta paminėti, kad vienas giliausiai anekdotus nagrinėjančių veikalų yra Bronislavos Kerbelytės ir Povilo Krikščiūno „Lietuvių liaudies anekdotai“ (išleista 1994 m Vilniuje). Naujausius anekdotų nagrinėjimus galime rasti Bronislavos Kerbelytės straipsnyje „Naujoviški anekdotai: santykiai su ilgaamže tradicija“ („Darbai ir dienos“ 2008 m. Nr.35), Gražinos Skabeikytės-Kazlauskienės straipsnyje „Petriukas – šiuolaikinių anekdotų triksteris“ („Darbai ir dienos“ 2008 m. Nr.36) bei Laimos Anglickienės darbe „Kitataučių įvaizdis anekdotuose“ („Darbai ir dienos“ 2003 m. Nr.31). Taipogi anekdotų nagrinėjimą randame Leonardo Saukos „Lietuvių tautosakoje“ (išleista 1998 m. Kaune), „Lietuvių tautosakos“ IV tome (išleista 1967 m. Vilniuje), „Lietuvių tautosakos apybraižoje“ (išleista 1963 m. Vilniuje). Pačių anekdotų yra paskelbta lietuvių tautosakos rinkiniuose. Vis dėl to reiktų paminėti, kad į anekdotus folkloristai nekreipia reikiamo dėmesio, todėl didžioji dalis anekdotų, matyt, tebėra jų surinktuose rankraščiuose, kurie galbūt kada nors išvys dienos šviesą.

Pasak B. Kerbelytės „anekdotai – ilgą kūrimo bei saugojimo kolektyvinėje atmintyje istoriją turintis ir nuolat atsinaujinantis tautosakos žanras. Lyginant variantus, galima matyti skirtingų žanrų kūrinių raidą ir jų prisitaikymą prie naujų visuomenės sąlygų. Mūsų laikais užrašytuose daugelio žanrų kūrinių variantuose vis ryškesni užmiršimo ir degradavimo požymiai, tuo tarpu nuolat stebimas anekdotų atsinaujinimas, naujų kūrinių atsiradimas“[3]. Todėl mokslo atžvilgiu yra svarbu užfiksuoti, kokie anekdotai yra būdingi šiandienai.

[3] *Kerbelytė B*., Naujoviški anekdotai: santykiai su ilgamete tradicija, *Tautosakos darbai*, [t.] XXXV. 2008. P. 107.

I. ANEKDOTŲ SPECIFIKA

I.1. Anekdotų skirstymas, populiarumas bei aktualumas

Anekdotus galima skirstyti į tradicinius ir į šiuolaikinius, arba naujoviškus[4]. Ir tam, be abejo, pagrindo yra. Tradiciniuose anekdotuose juokiamasi iš visais laikais pasitaikančių ydų bei daugeliui žmonių būdingų nestandartinių poelgių. Tuo tarpu šiuolaikiniuose anekdotuose figūruoja neseni įvykiai bei šių dienų veikėjai. Pasak B. Kerbelytės, naujoviški anekdotai yra tie, „kuriuose komiško efekto siekiama vaizduojant modernėjančios visuomenės problemas ar naudojant šios visuomenės patirtį“.[5] Pirmosios grupės siužetai yra stabilus, turintys nemažai variantų. Antros grupės anekdotai yra trumpaamžiai, t.y. iš žmonių atminties išnykus vieniems ar kitiems atsitikimams ar to meto aktualijoms, išnyksta ir su jais susiję anekdotai. Arba jie paprasčiausiai transformuojasi į kitus personažus. Pavyzdžiui, kalbant apie politinius anekdotus, XX a. devintame dešimtmetyje tarpvalstybinis lenktyniavimas tarp Sovietų sąjungos ir JAV labai išpopuliarino anekdotus apie Gorbačiovą ir Reiganą. Pasikeitus šių valstybių vadovams tokie anekdotai išliko, tik pasikeitė jų herojai (Jelcinas-Bušas, Putinas-Bušas ir pan.). Todėl fiksuojant anekdotus galime pastebėti, kad jų turinys ir juoko esmė išlieka ta pati, tik keičiasi herojai. Būtent politinio aktualumo anekdotai yra greitai užmirštami, nes tampa nebesuprantami arba reikalauja specialaus paaiškinimo, o beaiškinant visada dingsta anekdotui būtinas komiškumo efektas.

Anekdotų populiarumas ypač išaugdavo tokiu laikotarpiu, kai visuomeninė padėtis paaštrėdavo (pvz., sovietiniais laikais atsirado taip vadinami antivalstybiniai anekdotai apie komunistinę santvarką; nacistinės Vokietijos metais antihitleriniai anekdotai ir pan.). Todėl anekdotai labai glaudžiai susiję su esamomis gyvenimiškomis aktualijomis bei reiškiniais.

Be politinių anekdotų, visais laikais buvo populiarūs kitas tautybes išjuokiantys anekdotai. Juose lyginamos dvi ar daugiau tautos. Vienos tautybės žmogus visada bus gudresnis, apsukresnis bei protingesnis už kitas. Pvz., sovietiniais laikais tokiuose anekdotuose visada nugalėdavo rusas (jis buvo laikomas savu). Rusas visada nurungdavo kitų tautybių atstovus, dažniausiai vokiečius (nepamirškit, kas pradėjo abu Pasaulinius karus), amerikiečius (su kuo konkuravo Sovietų sąjunga). Veikdavo stereotipas, kai savi palaikomi, o svetimi pažeminami ir išjuokiami.

Anekdotams prisiminti ir pasakoti reikalinga tam tikra nuotaika: dažniausiai jie pasakojami laisvalaikiu, kai susirenka žmonių grupė. Pavieniai pasakotojai anekdotus sunkiau prisimena. Dėl šios priežasties ir dėl to, kad anekdotuose atsispindi nuomonė apie tikrovės reiškinius, kuri dažnai priešinga oficialiajai, tautosakos rinkėjams šiuos kūrinius sunku užrašyti. Nors anekdotų užrašyta

[4] *Kerbelytė B., Krikščiūnas P.*. Lietuvių liaudies anekdotai. V., 1994. P. 9.
[5] *Kerbelytė B.,* Naujoviški anekdotai: santykiai su ilgamete tradicija, *Tautosakos darbai*, [t.] XXXV. 2008. P. 108.

nemažai, tačiau tik dalies kūrinėlių žinoma po kelis ar keliolika variantų. Labai daug anekdotų užrašyti tik vieną kartą. Tai gerokai apsunkina meniškų tekstų atranką. Kartu galima teigti, kad tebėra dar daug neužfiksuotų anekdotų.

Naujoviški anekdotai labai jautriai atspindi visuomenės nuotaiką, jos požiūrį į ją netenkinančius dalykus. Todėl jų taip bijo griežto režimo valstybės. Stalinizmo ir stagnacijos laikais už politinius (kitaip dar vadintus antitarybinius) anekdotus buvo gana griežtai baudžiama. Anekdotininkams net būdavo specialūs lageriai[6].

Susipažinti su anekdotais mes galime įvairiais būdais – perskaityti juos internete, anekdotų knygelėse ar kas šiais laikais labai populiaru - pamatyti jų ekranizacijas (šiuo metu rodomos TV laidos „Dzyn“ bei „Labas vakaras“, buvusios kultinės TV laidos ,,Senų anekdotų devintukas”, ,,Tegyvuoja Karalius”, ,,Auksinis liežuvis”, „Kioskelis” ir pan., kur anekdotus pasakojo humoristai). Mano manymu, ,,gyvo” anekdoto pasakojimo niekada neatstos perskaitytas anekdotas.

Anekdotai akivaizdžiai liudija, kad rašytinė literatūra nepajėgi visiškai užgožti pasakojamosios. Visada bus temų, kurias laiku paliesti gali tik šie spontaniški ir itin greitai gimstantys kūrinėliai.

I.2. Rūšinio bei žanrinio priklausomumo problema

Dėl anekdotų rūšinio bei žanrinio priklausomumo bei savarankiškumo buvo reiškiama įvairių nuomonių. Vieni tyrinėtojai juos laikė atskira pasakojamosios tautosakos rūšimi, kiti – jungė prie buitinių pasakų. V. Propas anekdotus apibūdino taip: ,,Anekdotas yra grynai formalinė kategorija. Jis, mūsų požiūriu, nesurado atskiros liaudies kūrybos rūšies, skirtingos nuo novelinių pasakų apie žmones. Kokiu pagrindu, pavyzdžiui, Arnė pasaką apie Nikolą Duplenskį priskyrė anekdotams? Atidžiau patyrinėjus buitines pasakas apie žmones, galime įsitikinti, kad tautosakoje negalima nustatyti ribų tarp buitinių pasakų apie žmones ir anekdotų. Galimas dalykas, jog jie išskirtini kaip ,,ypatinga tokių pasakų atmaina”[7].

Taigi nepastebėti anekdotų artumo ir panašumo su buitinėmis pasakomis neįmanoma. Tačiau pasakose satyros gali ir nebūti, anekdotuose ji būtina. Trumpumas, vaizdavimo glaustumas, taikli ir dažnai labai šykšti frazė, humoras bei satyra yra tos ypatybės kurios išskiria anekdotą iš kitų pasakojamosios tautosakos kūrinių. Buitinėms pasakoms anekdotai labai gimininigi turiniu, vaizdais, kalba, pasakojimo stiliumi bei tematika. Tik pasakos už anekdotus būna ilgesnės, jų siužetai platesni, apimantys kelis epizodus bei motyvus, o anekdotai visada trumpi, tik vieną įvykį ar situaciją teliečiantys pasakojimai. Todėl jie visada buvo dedami šalia vienas kito, nors

[6] *Sauka L.*, Lietuvių tautosaka. K., 1998. P. 69.
[7] *Kerbelytė B., Krikščiūnas P.*. Min. veik. 1994. P. 32.

dažniausiai ,,anekdotai laikomi savarankišku tautosakos žanru"[8]. Be to yra nuomonių, kad anekdotai – pasakojamosios tautosakos porūšis[9].

I.3. Anekdotų nagrinėjimas ir grupavimas

Ne visi anekdotai užrašyti pakankamai tiksliai. Pasitaiko tekstų, kurie ne tiesiogiai užrašyti iš pateikėjų, o yra užrašytojų perpasakoti. Siekiant aiškumo, juose per daug detalizuojamos situacijos, žodžiais užpildoma emocinė erdvė, kuri visada susidaro pasakotojui bendraujant su klausytojais. Taip gerokai sumažėja komiškumo efektas, nukenčia kūrinių meninė darna.

Visų pasakojamosios tautosakos žanrų kūriniai yra tautos kultūros savastis, tačiau tuo pačiu jie turi ir tarptautinio folkloro apraiškų (tos pačios pasakos, sakmės tik šiek tiek savitai pasakojamos kitose šalyse). Savo paplitimu anekdotai iš esmės nesiskiria nuo kitų pasakojamosios tautosakos kūrinių, tačiau jų tarptautinis pobūdis yra pastebimiausias. O tai lėmė gana nedidelės kūrinių varijavimo galimybės. Anekdotų struktūra yra paprasta, varijuojama tik detalėmis, apibūdinančiomis veikėjus ar jų atliktus veiksmus. Anekdotai yra siužetiniai kūriniai, kuriuose vaizduojamas vienas įvykis – dviejų personažų ar jų grupių susidūrimas, siekiant vieno tikslo, todėl sandaros požiūriu jie yra patys paprasčiausi, t.y. elementarūs siužetai. Anekdotų nagrinėjimą pagal elementarių siužetų struktūrą ir semantiką pristato ir Lietuvos tautosakininkai [10]. Jie išskiria personažus į herojų ir antipodą. Tačiau anekdotuose, skirtingai nei pasakose, personažų skirstymas į herojus ir antipodus nereiškia, kad vienus mes laikome teigiamais, o kitus – neigiamais. Paprasčiausiai taip yra nustatoma, jog susidūrę šie personažai yra priešingose poliuose, o herojus yra vaizduojamas įvykio varomąją jėga. Anekdotuose ne visada aišku, kuris iš dviejų susidūrime dalyvaujančių personažų yra palaikomas (kuriam mes galėtume priskirti herojaus vaidmenį). Herojumi laikytinas tas personažas, kurio veiksmai būtini tam, kad susiklostytų komiška situacija. Būtent šiam personažui skiriama daugiau dėmesio ir dažniausiai nuo jo pradedamas pasakoti pats anekdotas. Tačiau anekdotų personažų vaidmenims nustatyti reikia ieškoti ir daugiau požymių. O tai mano manymu apsunkiną anekdotų nagrinėjimą būtent šiuo metodu.

Kitas populiarus anekdotų sisteminimas – jų grupavimas pagal juose vaizduojamus personažus. Toks kvalifikavimas yra populiarus tiek kitose šalyse tiek Lietuvoje (Lietuvoje ją pasiūlė K. Viščinskis)[11]. Anekdotai kvalifikuojami pagal personažus todėl, kad taip kūrinius lengviau prisiminti. Tokios kūrinių grupės susidaro savaime, kai anekdotai pasakojami vieni

[8] Lietuvių tautosakos apybraiža. Lietuvos TSR Mokslų Akademija Lietuvių kalbos ir literatūros institutas. V., 1963. P. 387.
[9] *Skabeikytė-Kazlauskienė G.*. Lietuvių tautosaka. K., 2005. P. 141.
[10] *Kerbelytė B., Krikščiūnas P.*. Lietuvių liaudies anekdotai. 1994.
[11] Ten pat, p. 10.

kitiems. Pvz., papasakojus anekdotą apie suvalkietį, kiti irgi ima pasakoti anekdotus apie kitų tautybių žmones (čiukčius, žydus, estus ir pan.). Grupuojant anekdotus pagal juose vaizduojamus personažus, išryškėja tam tikros visuomeninės problemos bei temos. Atsiranda galimybė spręsti, kokios temos populiaresnės, o kokios sulaukia mažiau ar beveik nesulaukia dėmesio. Tuo pačiu tampa akivaizdu, kaip anekdotuose vertinami konkretūs veikėjai ar visuomenės reiškiniai. Šiame diplominiame darbe, kariški anekdotai irgi bus nagrinėjami pagal personažus.

I.4. Anekdoto struktūra

Nagrinėjant anekdoto struktūrą, reiktų atkreipti dėmesį, kad anekdoto turinys dažniausiai yra glaustas, mintis reiškiama kondensuotai. Tai reikalauja lakoniško stiliaus, tikslios ir taiklios kalbos. Anekdote svarbiausia efektyvi pabaiga.. Pabaigoje (ir tik joje!) slypi pasakojimo jėga ir svarba, t.y. visa pasakojamo juoko esmė pasakoma gale. Juokingi momentai, esantys pačiame pasakojime, tik paruošia klausytoją svarbiausiai juoko dozei (anekdoto galui) ir turi tik ,,apšildančią" reikšmę. Pats anekdotas gali susidėti iš mažu istorijų kas, kaip įvyko, tačiau tik paskutinė (svarbiausia ir juokingiausia) istorija bus palikta anekdoto galui. Taigi darome išvadą, kad kulminacinis momentas yra anekdoto gale. Taigi juoktis galima ir dar bepasakojant anekdotą, bet stipriausia juoko banga atplauks baigus pasakoti anekdotą. Anekdotas baigiamas greitai ir efektyviai – kaip kirviu nukirtus. Jokių paaiškinimų ar papildymų nebebus kada pridurti, kai visi besiklausę anekdoto pradės juoktis (ar net žviegti), nes jie paprasčiausiai jūsų jau negirdės.

I.5. Anekdotų pasakojimo subtilybės

Vienas svarbiausių dalykų pasakojant anekdotą – žinoti laiką ir vietą, kada jį ir kam pasakoti! Kiekvienas turbūt esame patekę į situaciją, kai kokia nors per gerai apie save galvojanti persona ne laiku ir ne vietoje lepteli neva juokingą istoriją. Kitaip sakant, priverčia besiklausančius jaustis nepatogiai, pati to nesuprasdama. Ir dažniausiai tęsia savo (atseit juokingų) anekdotų pasakojimą, kol visi išsibėgioja per saugų atstumą arba kol koks nors supratingas bei aštrialiežuvis šmaikštuolis ją pačią ,,pastato į vietą". Todėl aplinka ir laikas pasakojant anekdotą yra labai svarbu. Gera juokauti tarp draugų, kur visi labai lengvai bendrauja ir vienas kitą puikiausiai supranta iš pusės žodžio. Tačiau viešoje situacijoje gali būti, kad dalis žmonių tavęs nesupras arba supras kitaip. Tada jūs neprajuokinsit žmogų, o paprasčiausiai jį įžeisit.

Kitas svarbus momentas pasakojant anekdotus - sugebėjimas juos įdomiai (juokingai) papasakoti. Tačiau kai tau sako: „Pasakyk ką nors juokinga", tai užmušantis raginimas.

Nusiteikimas per prievartą juoktis – nedovanotinas dalykas. Humoristai, kurie darbuojasi, stengdamiesi per prievartą sugalvoti humorą - blogai. Reikia pagauti tai, kas būtent tuo metu „tvyro ore". Yra labai daug gero humoro, kuris nepretenduoja būti humoru, o savaime blyksteli. Buityje kalbiesi, ir jei gera nuotaika, tai „priskaldai" su draugais humoro, kiek tik reikia. Bet jokiu būdu ne pagal scenarijų „aš klausytojas ir tu mane juokink" (negalioja tik humoro renginiams, kur atvykę žmonės paklausyti humoristų parengtos programos yra juokinami pagal specialiai parengtą humoristo planą).

Ar galima išmokti juokingai pasakoti anekdotus? Galiu spėti, kad ne. Atpasakoti gali kiekvienas, bet meistriškai tai atlikti gali tikrai ne visi. Vieni žmonės turi Dievo dovaną dainavimui, šokiams, mokslams ir pan., kiti - „kietam" anekdotų pasakojimui. Tą patį anekdotą išgirdus pasakojant geram pasakotojui, mes juokiamės net nesulaukę anekdoto pabaigos. Visas anekdoto pasakojimo procesas, sukurta aplinka ir pavadinčiau, įtampa laukiant jo kulminacijos, yra be galo įdomu. Tuo tarpu pasakojant blogam pasakotojui mes dažniausiai sunkiai suprantame, kada anekdotas baigtas pasakoti ir pasirodo jau pats laikas juoktis (tai dažniausiai daroma vien tik iš mandagumo negabiam pasakotojui). Trumpai tariant, blogas pasakotojas gali sugadinti labai gerą anekdotą ir atvirkščiai – geras pasakotojas ir iš nelabai juokingo anekdoto privers mus kvatotis iki ašarų. Balso tembras, intonacija, kalbos tempas, mimika, gestai - tai irgi yra pasakotojo koziris valdant klausytojus. Manau, nesuklysčiau sakydamas, kad tai ištisas menas! Gali žinoti begalę juokingiausių anekdotų, tačiau nemokėdamas jų pasakoti neprajuokinsi žmonių. Tik sau mintyse atkartoję bei pergalvoję išgirstą juokingą anekdotą (kuris buvo papasakotas nekokybiškai) ir tik tada „pagavę kampą", kur slypi juokas šiame anekdote, žmogus nusijuoks.

Prieš pasakojant anekdotą visada reikia įsitinkinti ar jūs jį atsimenate. Geriausia pergalvoti mintyse anekdoto tekstą. Kvailai atrodys, jei pradėję pasakoti anekdotą staiga nustosite pasakojęs ir galvosite, kaip jį pratęsti. Arba dar blogiau – klausytojas išgirs iš jūsų lūpų šiuo žodžius: „…ai, toliau neatsimenu..". Tai neleistina ir nedovanotina klaida! Tokiu atveju jūs pats tapsite pajuokos objektu. Dažnai tokie atvejai nutinka pasakojant ilgą anekdotą, todėl visada reikia stengtis kaip galima daugiau sutrumpinti anekdotą . Anekdoto pasakojimas nėra teksto rašymas – prie jo sugrįžti vėliau negalima. Anekdotą reikia papasakoti čia ir dabar!

Kitam asmeniu pasakojant jums žinomą anekdotą, nemandagu pertraukti jo pasakojimą pasakant, kad tai girdėtas ir labai jau senas anekdotas. Yra labai senų, bet primirštų anekdotų ir yra anekdotų su panašia pasakojimo pradžia, bet su skirtingą pabaiga. Todėl išklausę iki galo, jūs galite būti maloniai nustebintas nauju panašaus anekdoto variantu. Visada verta apsišarvuoti kantrybe ir išklausyti iki galo. Juolab, kad klausydamiesi žinomo anekdoto, jūs pats turėsite laiko sau mintyse pergalvoti, kokį anekdotą papasakosit vėliau.

Kita dažnai daroma klaida pasakojant anekdotą – pasakoti juos vieną po kito. Nieks nedraudžia demonstruoti savo anekdotų žinojimo gausos, tačiau būtina tarp papasakotų anekdotų daryti pauzes. Reikia leisti klausytojams ,,nuo dūšės" pasijuokti, aptarti anekdoto juoko esmę ar net savaip jį interpretuoti. Galbūt kažkas iš klausytojų taipogi prisimins juokingą istoriją su tuo pačiu veikėju ar panašios temos. Reikia leisti ir jiems pasireikšti. Galbūt kitų pasakojimai nebus tokie originalūs ir juokingi kaip jūsų. Ir tada jūs tapsite neoficialiu tos grupės anekdotų karaliumi. Tik nereikia perlenkti lazdos įkyriai pasakojant juokingas istorijas, kitaip iš karaliaus tapsite kvaileliu, su kuriuo neįmanoma pakalbėti rimtomis temomis.

Jeigu užsidegėte pasakoti anekdotą po anekdoto, nereiktų daug pasakoti apie tą patį personažą ar tos pačios temos anekdotų (net jeigu ir turite mėgstamiausius). Pasakodami anekdotus skirtingomis temomis parodysite turimą sukauptą savo anekdotų ,,archyvą", tuo pačiu neleisite nuobodžiauti klausytojui.

Ir paskutinis, mano nuomone svarbiausias, dalykas pasakojant anekdotus – nepradėkite pats juoktis iš pasakojamo anekdoto, kol jo neužbaigėte! Kitaip anekdotas praras savo juoko efektą – klausytojai taipogi juoksis (kai kurie galbūt iš jūsų) anksčiau laiko. Jie nebus pasiruošę anekdoto kulminaciniam momentui, t.y. pasakojimo pabaigai.

II. ANEKDOTAI APIE MOTERIS

II.1. Visa tiesa apie moteris - anekdotuose !?...

Prakalbus apie moteris anekdotuose, turbūt dauguma susipranta, kokie populiariausi moteriški personažai. Esu įsitikinęs, kad kiekvienas iš mūsų žinome bent po kelis anekdotus apie blondinę, uošvienę, meilužę. Labai daug jų galime rasti internete, atskiruose anekdotų knygelėse ar išgirsti per televiziją bei radiją. Ir tai įrodymas, kad peno kurti anekdotus apie moteris vis dar yra. Tai natūraliai suprantamas dalykas, nes moterų-vyrų santykiai yra kasdienybė ir galime užtikrintai konstatuoti, kad šios temos anekdotų tik daugės.

Vyras ateina į knygyną ir klausia pardavėjos kur rasti knygą „Vyras – moters valdovas". Pardavėja jam atsako: -Fantastinės knygos kitame skyriuje.

Padovanok moteriai 1000 raudonų rožių ir ji tau pasakys, kad jai būtų užtekę ir vienos, bet baltos...

Tai du klasikiniai anekdotai apie moters ir vyro požiūrį vienas i kitą. Jame galime įžvelgti amžiną konfliktą tarp vyro ir moters. Vyrų noras valdyti moteris yra užkoduotas jų genuose, nors tą patį galima pasakyti ir apie moterų norą valdyti vyrus. Tai jau pačios gamtos sukurtas „anekdotas", kad priešingų lyčių atstovai, nors ir būdami skirtingi negali vienas be kito:

- *Mielasis, jeigu ne tu, mes būtume ideali pora...*

Juose vaizduojama amžinas konfliktas – moteris su vyru nesutampa, bet vis tiek būna kartu:

- *Pirmuosius 18 metų mes su vyrų gyvenome laimingai. O paskui? Paskui mes susipažinome...*

Panagrinėkime formulę moteris + vyras = šeima. Šeimyniniai anekdotai (juose atsispindi moters ir vyro santykiai) yra tokie dažni, kad mažai kas susimąsto kokie jie reikšmingi mūsų kultūrai. Susidomėjimas šios tematikos anekdotais nedingsta, anaiptol - kasmet jų vis daugėja.

Įdomus dalykas tai, kad vyrai iš moterų juokiasi dažniau nei moterys iš vyrų. Vyriškų anekdotų apie moterų logiką (tiksliau jos nebuvimą) yra tikrai nemažai. Atsiranda naujų personažų kurių anksčiau nebuvo, pvz. blondinės (jas nagrinėsime atskirai), kurios yra kvailumo etalonas:

- *Net baisu pagalvoti, - pasakė blondinė, bet įveikė baimę ir drąsiai susimąstė.*

Rūpestingas tėvas visada pamokys savo sūnų gyvenimo išminties:

- *Atsimink, sūnau, visam gyvenimui – moterys visiškai bejėgės būna tik tada, kai joms neišdžiūvęs nagų lakas.*

...o tikras žentas niekada neišsiduos, kaip „myli“ savo uošvienę:

Pas jaunavedžius svečiuojasi uošvienė. Visi pietauja. Virš uošvienės ant sienos kaba didžiulis laikrodis. Tik pavalgiusi uošvė nuėjo plauti rankas nukrito laikrodis.

Vyras su nuoskauda balse: - Visą laiką jis vėluoja...

Moterys neatsilieka ir taip pat mėgsta „įkąsti“ vyrams:

- *Jei tu ant manęs rėksi, aš išeisiu iš namų, sako vyras. Žmona: - Na ir eik! Nieks čia tavęs už ragų ir nelaiko...*

...mėgstančiais išgerti:

Grįžta vyras namo girtas. Žmona pasičiupo šluotą ir pradėjo jį vanoti šaukdama: - Ar dar gersi?! Ar dar gersi?! - Ne...- Aš tavęs paskutinį kartą klausiu: ar dar gersi?! - Gerai, įkalbėjai. Įpilk.

...ir nesirūpinančiais kasdieniniais buitiniais reikalais:

Žmona vyrui: -Brangusis, išnešk šiukšles. -Palauk, nieko negirdžiu. Žmona garsiau: - Išnešk šiukšles! -Juk sakiau, palauk - negirdžiu! Žmona paleidžia gerklę: -Sakau, šiukšles išnešk!!! Vyras, netekęs kantrybės: -Aš ne tavęs, o televizoriaus negirdžiu!

...ir atvirkščiai – nepatenkinta pavyzdingus vyru:

Virtuvėje žmona skrodžia dvidešimt penktą žuvį ir sako vyrui:

- *Nuoširdžiai tau sakau: kitą kartą žvejyboje geriau kaip visi gerk degtinę...*

Šių anekdotų atsiradimą įtakoja tai, kad iš prigimties vyriškas ir moteriškas požiūris į tą patį dalyką kardinaliai skiriasi. Abiejų lyčių atstovai žiūrėdami į tą patį įvykį, priima skirtingas

išvadas, nes iš savo požiūrio taško juos mato nevienodai. Skirtingas požiūris į juos supantį pasaulį ir įvykius, yra pagrindinis moters ir vyro nesusipratimų, konfliktų bei kuriozinių situacijų šaltinis. Šis amžinas lyčių skirtumas nėra tik šiuolaikinio pasaulio bruožas. Tai mes galime pastebėti nuo senų senovės, kur dažniausiai moterys paprasčiausiai tapdavo pajuokos ar atpirkimo objektu (neištekėjusios, negalinčios turėti vaikų, raganų medžioklės aukos viduramžiais ir pan.). „Silpnoji“ lytis šiuo atžvilgiu yra labiau nukentėjusi nei vyrai. Žinant tai, kad anekdotuose dažniausiai užslepiami ir populiarinami tiesiogiai išreikšti negalimi ar nenorimi dalykai, paradoksas yra tas, kad vyrus išjuokiančių anekdotų iki šiol yra mažiau. Nėra jokio kultinio vyriško personažo (kaip pvz. moteriško apie blondinės). Galbūt tai įtakoja natūralus dalykas – anekdotai yra labiau mėgstami vyrų nei moterų. Moteris būdama ramesnė iš prigimties labiau mėgsta „švelnesnius“ dalykus – dainas, pasakas. Joms juoką ir linksmumą suteikia paprasti, žemiški, kasdieniniai įvykiai - besišypsantis vaikas, gerai besiklostantys įvykiai, todėl joms nereikia kurti istorijų, kad pralinksmėtu. Tuo tarpu vyrai dažniausiai nepraleis progos pasišaipyti iš sukurtų istorijų (ypač apie moteris), tuo bandydami išreikšti savo pranašumą prieš kitą lytį ir dirbtinai sukeliant juoką. Tačiau ši prielaida nėra taisyklė, anaiptol, labai daug anekdotų kur vyrai juokiasi iš savęs. Nors tai dažniausiai priklauso nuo pasakotojo lyties, nes tą patį anekdotą, atsižvelgiant į aplinkybes, galima pakeisti – pagrindinį iškvailintą personažą padaryti vyru arba moterimi:

Būrėja klientei (-ui): - Matau nelaimę! Jūsų vyrui (žmonai) gresia nelaimė. Greitai jūs tapsite našle (našliu)!- Žinau! Geriau pasakykite, ar mane išteisins.

Ne paslaptis, kad vyrai nemėgtsa stiprių moterų. Vadovavimo konkurencija tarp vyro ir moters labai isryškėjo atsiradus feminizmui. Moterys gavo daugiau teisių: balsavimo teisę, galimybę dirbti „vyriškus“ darbus, netgi vadovauti darbe vyrams! O tai jau nėra tradicinis užguitos, tylios ir niekur nesikišančios į „vyriškus reikalus“ moters paveikslas. Atsiradus tokioms moteriškoms asmenybėms, kurios kartais net užgoždavo didžiųjų šalių vadovus-savo vyrus, atsiranda anekduotų, pajuokiančių stiprias moterys:

Armėnijos radijo klausia:

- *Kodėl Raisa Maksimovna visada važinėjo kartu su M.Gorbačiovu?*
- *Todėl, kad Raisa virdavo makaronus, o Michailas juos kabindavo...*

Moterišką stiprybę matome šiame anekdote:

Vyras per savo gyvenimą turi atlikti trys dalykus: pasodinti medį, pastatyti namą ir užauginti sūnų. O moteris per savo gyvenimą paprasčiausiai privalo išpildyti šiuos trys vyro reikalavimus.

...štai vyriškas požiūris apie tos pačius dalykus:

Moteris per savo gyvenimą turi atlikti trys dalykus: „pasodinti“ vyrą, „pastatyti“ visus namuose į vietą ir užauginti skolą bankui...

...ir vyrišką „stiprybę“ bei jo rolę šeimyniniame gyvenime:

Moteris ant savo pečių laiko trys namų kampus, o vyras tik vieną. Bet vyro kampas pats sunkiausias, juk jame tiek daug tuščių alus butelių sudėta...

Dažnai moteris anekdotuose vaizduojama tikroviškai, taip kaip yra gyvenime – ji mėgtsa gražiai rengtis, puoštis ir tai dažniausiai yra pagrindinis moters gyvenimo tikslas, t.y. patikti kitiems. Tokiuose anekdotuose nereikia nieko pasakoti perkeltine prasme, tereikia atpasakoti tam tikrą situaciją, kad tuos moteriškus „svarbiausius gyvenimo tikslus“ išjuokti:

Pora grįžo iš Italijos. - Na kaip jums patiko Florencija? Žmona pasimetus klausia vyro:- Mielasis, Florencija čia kur man nupirkai skrybėlaitę ir pirštinaites...?

Kitas šeimyninis stereotipas yra vyras „prispaustas po padu“. Tokio pobūdžio anekdotuose vyras yra nesusipratėlis, lengvai apsukamas aplink pirštą, visose srityse valdomas moters:

Vyras grįžta namo ir randa nuoga žmoną. - Kodėl tu nuoga? Juk mes tuoj eisim į koncertą. Aš neturiu ką apsirengti... Na kaip tai neturi! Atidaro spintą ir skaičiuoja sukneles: Štai vakarinė juoda suknelė, štai žalia be rankovių...sveikas Petrai...va raudona prašmatni...

Šiuose anekdotuose moteris vaizduojama gudresnė, sumanesnė už vyrą, nors realiai ji paprasčiausia apgavikė ir melagė. Tai priešprieša vyrus išaukštinantiems anekdotams.

Įdomus faktas tas, kad anekdotuose apie santuokos neištikimybę, įvykiai sukasi apie apgaudinėjamą vyrą, t.y. vyras aptinka savo namuose savo žmoną su kitu, o ne atvirkščiai. Taigi ir šiuo atveju moteris yra pranašesnė, nes vyras lieka „už borto“:

Mielasis, tu labai įtarus. Juk negalima kiekvieną vyrą, sėdintį spintoje, įtarti esant mano meilužiu...

Labai daug anekdotų, kuriuose dominuoja seksualinė tema. Manau tai natūralus reiškinys, nes juose atsispindi tikra gyvenimiška patirtis šiuo klausymu:

Vaikštinėja mergina su italu po mišką. Staiga užsienietis prašneko: - Brangioji, jei aš dabar pavogčiau tavo nekaltybę, būčiau tavo plėšikas, tiesa? Mergina saldžiai nusišypsojo ir meiliai atsakė: - Mielasis, tu būtum mano stebukladarys!

Vyrai nimfomanėmis vadina moteris, kurios nori dažniau nei jie gali.

Ne paslaptis, kad skyrybos nėra retas reiškinys šiandieniniame pasaulyje. O skyrybų priežastys (pinigai, nevykęs ar netinkamas seksualinis gyvenimas, neištikimybė, „mylimos“ uošvienės įtaka jos dukrai santykiuose su vyru ir t.t.) ir yra užkuoduotos anekdotuose apie moteris. Anekdotas – gyvenimo veidrodis. Tik vieniem jis iškreiptas (kaip juoku kambaryje), kitiems – didelis, apšviestas, su mylimu atvaizdu jame:

Moteris staiposi prieš veidrodį: – Visi žmonės kaip žmonės, o aš – tokia graži...

Ir nėra ko slėpti – pinigai ir moterys sukasi tame pačiame uždarame rate:

Kai gaunate pinigų, šalia atsiranda moterys. Kai atsiranda moterys, dingsta pinigai. Kai dingsta pinigai, dingsta ir moterys. Kai dingsta moterys, atsiranda pinigai. Toliau - skaityti iš naujo...

Anekdotuose apie žydus dažniausiai sutinkamas moteriškas personažas yra Sara. Žinant kokią didelę svarbą žydų tautos, šeimos tradicijose užima moteris, nenuostabu, kad tai užfiskuojama ir anekdotuose apie žydes:

Skamba buto skambutis. Rabinovičius atidaro duris ir išvysta du ginkluotus vyrus su kaukėmis. - Aukso turi? – klausia plėšikai, nukreipę pistoletus į Rabinovičių. - Turiu, - sako Rabinovičius. - Klok visą.- Sara, aukse, tavęs atėjo!

...ir tikrai nei viename „nerasime“ tarp šeimyninio žydiško pykčio, pavydo ar nepagarbos:

Pykstasi dvi žydės: - Oh, tu sena prostitutė! -Nu, Sahra, prie ko čia amžius…

II.2. Kodėl vyrai mėgsta nepadoriai juokauti apie moteris?

Vyrams humoras yra dėl dviejų, tačiau labai svarbių priežasčių: 1. taip jis įgyja pripažinimą tarp kitų vyrų, 2. susidoroja su tragiškais įvykiais arba aplinkybėmis.

Visais sąmojais svarbiausia išreikšti tai, kas paprastai yra pražūtinga. Net beždžionių šeimose, viena kuri prasprukusi nuo užpuoliko, įsilipa aukštai į medį ir pradeda skleisti garsus, panašius į žmogaus juoką, tuo parodydama, kad šaiposi iš stipresnio, nors ką tik buvo arti nuo nelaimės.

Kai kurie tyrimai skenuojant smegenis parodė, kad vyrai daugiau juokiasi iš dalykų, stimuliuojančių dešinį smegenų pusrutulį, o moterys – atvirkščiai. Vyrams patinka visi juokai „logiškai ir nuosekliai“ priartinantys prie išvados, kurią sunku nuspėti. Štai, kad ir toks juokelis:

Kodėl vyrai savo penį vadina vardu? Todėl, kad jie nenori, jog svarbiausius jų gyvenimo sprendimus už juos priimtų koks nors nepažįstamasis.

Vyrai mėgsta laidyti juokelius apie tragedijas, siaubingus įvykius ar vyrų genitalijas:

Teismas. Teisėjas klausia vyro: -Kodėl plaktuku daužėte žmonai per galvą? -Todėl, kad kiekvienas žmogus turi būti savo laimės kalvis.

- *Kas yra skaistybė? - Tai toks moteriškumas trūkumas, kurį lengvai pašalina vyriškas privalumas.*

Tuo tarpu moterys savo lytinių organų niekada nevadina mažybiniais vardais – tai joms nesukelia juoko. Jos dažniausiai pokštauja apie žmones ir jų tarpusavio santykius:

- *Kaip skyrybos? -O, nuostabu! -Kodėl? -Teismas priteisė mano buvusiam vyrui tris vaikus, ir visi jie ne jo.*

Skirtumas tarp vyrų ir moterų atsiskleidžia susidūrus su rimtomis nelaimėmis. Jas moterys išgyvena rodydamos savo jausmus, o vyrai emocijas slepia. Jie pokštaudami „kalba“ apie įvykį, kad nebūtų palaikyti silpnais. Tuo tarpu romantiškumu pasižyminčios moteris ir anekdotuose lieka kvailio vietoj, nes vyriškas personažas nepripažįsta švelnių santykių. Prieblanda žvakių šviesoje, rami muzika ir vyno taurė jiems dažniausiai labai tolimas ir svetimas reiškinys. Gal iš tikro, neliko džentelmenų šiame pasaulyje?

Panelė klausia vaikino:- Ar skaitei knygą „Romeo ir Džiuljeta“? Ar mylėsi mane, kaip jie mylėjo vienas kitą?....ne, neskaičiau... Ar skaitei knygą apie Jūratę ir Kąstytį? Ar mylėsi mane, kaip jie mylėjo vienas kitą?....ne, neskaičiau...Tai ką tu iš vis skaitei? „Brisiaus galą“. Dar palosi – nušausiu!!!!

Šis anekdotas patvirtiną žinomos politikės “geležinės ledi” Margaret Tečer (Margaret Thatcher) išsakyta nuomonę, kad visi vyrai silpni, o užvis silpniausi džentelmenai. Galbūt jos lupomis kalba tiesa? Gal iš tikrųjų kai kurioms moterims reikalingas toks vyras - storžievis, neišauklėtas ir į moteris žiūrintis kaip į daiktą, o ne asmenybę. Turbūt čia „skonio reikalas“. Neveltui yra toks rusiškas priežodis – jei muša, reiškiasi myli... Todėl visą tai nelieka nepastebėta ir atsispindi anekdotuose.

Juokas ir verksmas stimuliuoja smegenis ir į kraują išsiskiria endorfinas – raminamai veikianti medžiaga. Psichologiniu požiūriu juokas ir verksmas – labai susiję. Juk dažnai net juokiamasi iki ašarų. Kuo sunkiau vyrui kalbėti apie emociškai jį sukrėtusį įvykį, tuo smarkiau jis šaipysis, nors moteriai tai gali atrodyti negailestinga ir užgaulu:

- *Kaip galima nuspręst, kad tavo žmona mirė? - Seksas toks pat, tik vat kaupiasi neplautų indų krūva virtuvėje.*

...dėl pastovaus pinigų stygiaus, vyrai mėgsta paminėti „geru žodžiu“ amžinai nepatenkintą žmoną:

Ar norite pasidžiaugti Monos Lizos šypsena, nesilankydami Luvre? Tiesiog paklauskite savo žmonos, kur ji padėjo jūsų atlyginimą!

...arba nežmogiškai baisią uošvienę:

Vyras su žmona žiūri siaubo filmą per televizorių, ir čia ekrane pasirodo SIAUBAS. Žmona: - Oi, mama!!!!.. Vyras: - Panaši, panaši...

Žento laiškas uošvienei: „Mieloji mama, sveikinu Jus su profesine šventе – Helovynu!"

Nei pridėsi, nei atimsi - vienu sakiniu išsakyta žento nuomonė apie savo uošvienę. Nors kreipinyje pavartotas žodis „mama“, jis tik pradžioje suteikia vilties, kad gal būt žentas myli ir gerbia uošvienę, bet...

Šansai lygūs nuliui anekdote surasti draugiškus santykius tarp žento ir uošvės. Anekdotuose jie pasiruošę vienas kitą gyvą suėsti:

Kalbasi du žentai: - Na, kaip tau uošvė?- Visai nieko, nebloga...- Tai gal dar po kąsnelį?..

Iškyla klausymas: jei vyras myli savo žmoną, tai kodėl jis taip nekenčia uošvienės? Juk ji tavo žmonos mama - reiškia, kažkuria dalimi tai ji pati. Gal mylėt uošvienės ir nereikia, taip kaip savo mamos, bet bent jau gerbt ją - būtina. Juk ji pagimdė ir užaugino tau tavo mylimą žmogų, todėl ji kaip ir negali būt bloga. Tačiau čia susipina du dalykai – pagarba ir meilė. Galima filosofuoti daug, kad tai vienas ir tas pats, tačiau gyvenimas rodo kitką. Meilė, kaip taisyklė, gimsta iš jausmų, o pagarba – iš veiksmų. Todėl lygybės ženklo tarp šių dviejų žodžių mes negalime dėti.

II.3. Blondinės sindromas – paradoksas ar fenomenas?

- *Kaip vadinamos blondinės, nusidažiusios plaukus juoda spalva?*
- *Norinčiomis turėti dirbtinį intelektą.*

Ar kas galėjo anksčiau pagalvoti, kad šviesiaplaukės moterys (blondinės) virs reiškiniu? Sakoma, kad yra du blondinių tipai: 1. pagal plaukų spalvą; 2. pagal gyvenimo būdą.

Taigi šviesiaplaukės nebūtinai yra "blondinės", o "blondinės" gali būti ir nešviesiaplaukės. Mokslo požiūriu, nemanau, kad teisinga būtų loginio mąstymo trūkumą ar netinkamą smegenų funkcionavimą, suversti plaukų spalvai. Juk tada nukentėtų iš tikro protingos šviesiaplaukės.

Jeigu šviesūs plaukai, tai dar nereiškia, kad automatiškai elgiesi kaip kvailelė (nors būtent dažniausiai ir tikimasi). Paradoksas ar fenomenas? Greičiau klaidingas stereotipas. Daugumai šviesiaplaukės yra gražu, o būti blondine, kartais net labai patogu (pasakai ką nors kvailo, suverti bėda ant savo plaukų spalvos ir visi supranta, ko pvz. negali padaryt šatenės ar brunetės). Tačiau ne visada plaukų spalva atitinka poelgius ar posakius, nes ir atvirai žeminamą blondinė moka atsikirsti:

Sėdi blondinė ir advokatas lėktuve. Advokatas siūlo merginai sužaisti paprastą žaidimą - kad nebūtų nuobodu. Blondinė atsisako - ji pavargo ir nori miegot. Advokatas reikalauja žaist: - Jūs pamatysit, tai labai paprasta. Aš užduodu jums klausimą jei jūs nežinot atsakymo, jūs mokat man 5$, ir atvirkščiai. Ji vėl atsisako. - Na, gerai, - sako advokatas. Pakeisim taisykles: jei aš nesugebėsiu atsakyt į jūsų klausimą, aš moku jums 500$, o jei atvirkščiai - jūs man tik 5. Tada mergina sutinka. Advokatas klausia jos, kiek kilometru nuo Žemės iki Mėnulio. Ji tylėdama ištraukia 5$ atiduoda jam ir savo ruožtu klausia: - Kas pakyla į kalną ant trijų kojų, o atgal nusileidžia ant keturių kojų? Advokatas ilgai galvoja, ima savo notebuką, bando surast kažką naudingo internete, vėliau skambina draugams - viskas veltui. Po dviejų valandų žadina blondinę ir atiduoda jai 500$. Ji juos paima ir vėl įsitaiso miegot. Jis ją išjudina ir klausia: Tai koks atsakymas? Ji tylėdama paima savo rankinuką, atiduoda 5$ advokatui ir užmiega.

Moteris – ateities raktažodis, epicentras aplink kuri sukasi daugybė kasdieninių įvykių. Tačiau, moteris vyro pasąmonėje (kaip nebūtų gaila) tebeegzistuoja ir kaip vartojama prekė, kaip

medžiojamas laimikis ar kaip nuosavybė (medžiotojo instinktas suponuoja nuostatą: kuo geresnė moters reputacija, tuo didesnis malonumas patiriamas ją griaunant ar užkariaujant).

Žmonėms būdingas polinkis ką nors idealizuoti, suabsoliutinti, sureikšminti, sudievinti, tačiau greta to mėgstama paniekint, sugriauti bei pažeminti. Štai čia ir atsiranda blondinės personažas – visiško bukumo etalonas. Galime pastebėti, kad blondinės personažas anekdotuose yra ganėtinai naujas. Blondinė anekdotuose atsiranda XX a. 9-10 dešimtmetyje, kai išpopuliarėja šiam laikotarpiui idealios moters tipas – šviesūs, ilgi plaukai, grakščios kūno linijos su manekenišką moters kūno struktūra, apimtimis 90-60-90 cm (nors kitos tematikos anekdotuose sakoma, kad tai važiavimo greitis mieste, pro kelių policijos patrulį). Toks sukurtas moters išvaizdos idealas atsispindi net vaikų žaisluose (lėlės Barby).

Nors šiandieninis vienvaldžio vyro tipas praktiškai yra reliktas (ačiū feministėm), nešvankių anekdotų pasakojimas vyrui yra lyg atsvara bandymui įrodyti, kad jis yra pranašesnis už moterį (nors iš tiesų jis dažniausiai net nesugeba pakilti iki moters lygio). Čia ir matome priežastį, kodėl blondinės, kaip kvailos, nemokšos, puolusios moters temos eksploatavimas yra toks mėgiamas „tikrų vyrų“ rate. Todėl viešoji nuomonė apie moteris-blondines iš tikrųjų yra ne kas kitą, kaip kreivas veidrodis, atspindintis ne tikrovę, o koncentruotą iliuzijų ir norimo matyti vaizdo, padarinys. Tačiau tikrasis gyvenimas skleidžiasi anapus veidrodžio ir jis nepasiduoda normoms. Kiekvienas asmeniškai atrenkame „pelus nuo grūdų“ ir matome, kad vyrų „blondinų“ pasaulyje yra ne ką mažiau nei moterų. Ir jie dažnai gal net „blondiškesni“ nei moterys:

- *Kodėl anekdotai apie blondines tokie trumpi? Kad vyrai juos įsimintų.*

Ilgaplaukė blondinė niekuomet neliks be dėmesio. Tas moters hyperseksualumas, anekdotuose apie blondines, vyrams neduoda ramybės. Tačiau kūniškas patrauklumas visada buna greta absoliutaus bukumo. Suabsoliutintas blondinės, kaip pastovios seksualinių užgaidų tenkintojos, vaizdas anekdotuose matomas labai dažnai. Visur ir visada ji galvoja ir mato seksą:

Cirko arena. Dresuotojas trenkia su lazda krokodilui per galvą - tas išsižioja. Tada atsisega klyną, išsitraukia penį ir įdeda į nasrus. Vėl per galva, pasako "Gena", krokodilas užsičiaupia. Vėl per galvą - išsižioja. Dresiruotojas susitvarko ir sako: - Gal kas noretu pabandyti? Visi tyli. Tik staiga gale atsistoja blondine ir sako:- Pabandysiu, tik per galvą man smarkiai neduokite.

Labai daug anekdotų apie blondines susidedančių tik iš klausymo-atsakymo. Toks trumpas ir nesudėtingas pagal struktūrą anekdoto modelis populiarus ir kitos tematikos anekdotuose (armėnų radijo klausia, čia priėjo Kindziulis, apie čiukčias, suvalkiečius ir pan.). Tai suveikia žaibiškai ir aiškiai:

- *Kodėl blondinė pieno pakelį atidaro parduotuvėje? - Todėl, kad ant pakelio parašyta - „Atidaryti čia“.*

- *Kodėl blondinių neįleidžia i bažnyčią? - Todėl, kad jos kai klaupiasi, visada išsižioja.*
- *Kas bendro tarp blondinės ir interneto? - Labai daug vartotojų...*
- *Kodėl blondinės valgo laikrodžius?- Tik-tak – tik dvi kalorijos.*

Grįžtant prie pagrindinių anekdotų apie blondines autorių, t.y. vyrų, kyla klausimas: ar tik ne dėl savo „blondiniškumo“ jie ir kuria tuos anekdotus. Kita prielaida yra nepasiekiamumo teorija. Gal būtent dėl negalėjimo ar nesugebėjimo bendrauti su fiziškai patrauklia moterim ir gimsta tie paniekinantys ir išjuokiantys blondines anekdotai? Yra net tai patvirtinantis anekdotas:

- *Kokie vyrai juokiasi iš blondinių?- Tie, kurie negali jų turėti.*

Aišku sunku patikėt, kad blondinės pačios galėjo jį sukurti. Nebent buvo pasaulinis blondinių suvažiavimas ir po mėnesio diskusijų, jos sukūrė šį anekdotą.

Juokas juokais, bet nereikia užmiršt to posakio, kad žmogų sutinka pagal rūbą, o išleidžia pagal protą. Vadovaujantis šiuo posakiu, mielos blondinės, jūs visada turite šansų nustebinti savo intelektu kitus ir įrodyti, kad blondinės tikrai nėra beviltiškos. O jei bus sunku, parašykit laišką seseriai-blondinei:

- *Brangioji sese, rašau tau lėtai, nes žinau, kad greitai skaityti nemoki. Norėjau atsiųsti tau 100 litų, bet jau užklijavau voką... ir žinau, kad susilaukei vaikelio, tik nepasakei ko - berniuko ar mergaitės, tai dabar nežinau kas esu - teta ar dėdė...*

Apskritai, nepakliūkit į nepatogią situaciją, pavyzdžiui užvesdamos kalbą apie molekulinės fizikos atomo orbitalės rekognoskavimo poveikį būsimiems seimo rinkimams ar kontaktinio sporto įtaką, padidėjusiam mergaičių gimstamumui. Juk nežinia kokios srities specialistas yra jūsų pašnekovas. Kuklumas – dorybė, bet dažniausiai geriausias atsakymas į pajuoką pažeminant - toks pat pajuokiančiai pažeminantis atsakymas.

III. ANEKDOTAI APIE VAIKUS

III.1. Vaiko paveikslas anekdotuose

Vienas iš vaikų folkloro žanrų yra anekdotai. Vaikams yra smagu manyti, kad jie išmintingesni už apsijuokusius anekdotų personažus, todėl anekdotai jiems suteikia galimybę pajusti savo vertę ir pranašumą prieš tuos kvailus personažus. Į vaikų folklorą anekdotai dažniausiai ateina iš suaugusiųjų repertuaro. Aišku, kad esama ir pačių vaikų sukurtų anekdotų, tik dažniausiai labai sunku tiksliai nustatyti kurie.

Mes visi buvome vaikais ir kiekvienas iš mūsų, turbūt pripažins, kad vaikystė – linksmiausias gyvenimo laikotarpis. Augdamas vaikas pradeda pažintį pasaulį. Kiekvieną dieną mes ieškome atsakymų i klausimus apie mus supanti pasaulį. Juk kasdien mes įkyrėdavome

suaugusiems su savo kodėl? kaip? kas? klausimais. Dažnai atsakymai būdavo visai nesuprantami, kartais paslaptingi, net erzinantis. Su laiku vaikai tampa suaugusiais žmonėmis ir vaikystę mena kaip juokingą, žaismingą, kartais net kurioziską gyvenimo etapą. Neatsitiktinai žmonės prisiminimus apie vaikystę bando įamžinti anekdotuose, pasitelkdami į pagalbą fantaziją. Juk tik anekdotuose apie vaikus gali vyrauti nekaltas melas, naivumas, pasitikėjimas ir juokas iš savęs ir kitų.

Kuom mus žavi anekdotai apie vaikus? Nes kas labiau, jei ne vaikų troškimas viską kuo greičiau sužinoti, išsiaiškinti, patirti ir pajausti, nupiešia mums šypsena veide? Kas, jei ne jų iš vienos pusės paprasti, bet tuo pačiu ir sudėtingi, užduodami klausimai mus priverčia juokingai atsakyti jiems? Kas jei ne vaikų nežinojimas ką ir kada kalbėti vienoje ar kitoje situacijoje, mus pačius priverčia susimąstyti apie mus supantį pasaulį ir jame vykstančius dalykus? Turbūt nerasim kito tokio tyro, paprasto ir kasdieniško anekdotų herojaus, kaip vaikas. Jo veiksmai bei pamąstymai mus priverčia iš naujo peržiūrėti į mūsų – suaugusiųjų- pasaulį. Turėdamas mažai gyvenimiškos patirties, vaikas yra naivus, bet teisingas – „nesugadintas“ gyvenimo tiesų ir taisyklių. Todėl jam leidžiama (ir tuo pačiu atleidžiama) viskas.

Sakoma, kad vaikai – tėvų veidrodis. Taigi, galima daryti prielaidą, kad ir visi anekdotai apie vaikus – tai suaugusiųjų gyvenimo atspindys. Didžiąją dalį anekdotų apie vaikus sukuria suaugusieji (išskyrus tuos anekdotus, kurie atsiranda vaikui kažką „leptelėjus“ netyčia, savaime). Esama ir pačių vaikų sukurtų anekdotų, tik sunku tiksliai nustatyti kurie. Atrodo, kad gausiausią jų - mokyklinės ir šeimyninių santykių tematikos. Pagrindinis šių anekdotų personažas dažnai ne kvailys, o priešingai - šmaikštuolis, savo logika trikdantis tėvus, mokytojus, apskritai - visus suaugusiuosius:

Mokytoja mokiniui:- Tu nuolat vėluoji į pamokas. Ar nežinai, kada jos prasideda? - Nežinau. Kai ateinu, jos jau būna prasidėjusios.

Nagrinėjant vaiko paveikslą anekdotuose, natūralu, kad juose dalyvauja abiejų lyčių atstovai – mergaitė ir berniukas. Ir dažniausiai lietuviški vaikiški personažai yra Onytė ir Petriukas. Yra anekdotų kur jie dalyvauja kartu:

- *Petriukas sako vyresniajai sesei Onytei: - Paprašyk mamos, kad duotų man pinigų ledams. - Kodėl aš? Juk ji ir tavo mama. - Taip, bet tu ilgiau ją pažįsti.*

...ir atskirai Petriukas:

Petriukas lanko pirmosios pagalbos kursus.- Ką darytum, - klausia instruktorius, - jei tavo jaunesnysis brolis, žaisdamas kieme, prarytų buto raktą?- Mėginčiau įlipti per langą, - atsako Petriukas.

...bei Onytė:

Pirmąją mokslo metų dieną mokytoja klausia Onytės: - Ar gerai praleidai atostogas? - Aišku, bet ne taip, kad išsyk pulčiau apie jas rašyti...

Sekantis pavyzdys yra apie tą patį anekdotą, tik iš skirtingų laikotarpių:

Pionierių vadovė klausia stovykloje prie laužo: - Koks žvėrelis turi ilgą uodegą ir šokinėja nuo šakos ant šakos rinkdamas riešutus? Petriukas atsako: - Šiaip jau turėtų būti voverė, bet kadangi klausiate jūs, tai tikriausiai Leninas…

Ir analogiškas anekdotas, tik jame dalyvauja kiti veikėjai:

Tikybos mokytoja klausia per pamoką: - Koks žvėrelis turi ilgą uodegą ir šokinėja nuo šakos ant šakos rinkdamas riešutus? Petriukas atsako: - Šiaip jau turėtų būti voverė, bet kadangi klausiate jūs, tai tikriausiai Jėzus Kristus….

Matome įdomią situaciją. Juokui sukelti naudojama identišką situaciją, tik su kitais veikėjais. Galime daryti prielaidą, kad anekdotas apie pionierių vadovę ir „voverę-Leniną“, populiari buvo sovietiniais laikais, o apie tikybos mokytoją ir „voverę-Jėzų Kristų“, nūdienos aktualijas atitinkantys personažai. Dauguma vyresnės kartos žmonių dar pamena, visur per jėgą brukamą Lenino stabą. Daugumoje vaikiškų knygučių buvo liaupsinamas „didysis vadas“ - geriausiais vaikų draugas. Kiekvienoje klasėje buvo Lenino portretas, kiekvienoje aktų salėje – jo biustas, kiekviename spaliuko (Lenino anūko) švarko atlape - žvaigždutė su jos viduje įpaišytų Leninu ir t.t.. Taigi, tas perdėtas Lenino brukimas visur ir visada, atsispindi šiame anekdote - vaikas žino teisingą atsakymą, kad tai voverė, bet vis tiek susimąsto, nes klausia pionierių vadovė – pagrindinė komunistinio stabo reklamuotoja. Analogiškai ir anekdotas su tikybos mokytoja – šiais laikais dauguma vaikų pasirinktinai (aišku dažniausiai tėvų paliepiami) klauso tikybos kursą, ko pasėkoje ir šaiposi iš tikybos mokytojos.

Kaip matome, vaikai anekdotuose dalyvauja visur – mokykloje:

Per chemijos pamoką sprogo mokykla. Iš ryto Petriukas vis tiek eina į mokyklą. Kieme sutinka kiemsargį ir klausia jo: - Dėde, kas čia atsitiko? Šis atsako:- Mokykla sprogo.- Aa. - Ir nueina. Tuoj grįžta ir klausia to paties:- Dėde, kas čia atsitiko?- Mokykla sprogo. Po kiek laiko Petriukas vėl grįžta:- Dėde, kas čia atsitiko?- Juk sakiau, kad mokykla sprogo!!! Kiek dar reiks tau kartoti?!Petriukas:- Klausyčiau ir klausyčiau tokių žodžių...

...pokalbiuose su tėvais:

Petriukas prieina prie mamos. - Mama, noriu apie beždžiones pasikalbėti. - Gerai. Kas neaišku? - Mūsų giminė irgi kilo iš beždžionių? - Taip. - Gal fotografijos yra išlikusios?

...pokalbiuose su draugais:

Draugas klausia Petriuką: - Kaip veikia pelėkautai, kuriuos neseniai sukonstravo tavo tėvas? - Tiesiog puikiai. Kas rytą šalia jų randame dvi peles, kurios nugaišta iš juoko, pamačiusios tokį technikos stebuklą.

...rimtuose pokalbiuose apie Dievą:

Mokytoja klausia: - Petriuk kaip manai kur yra Dievas? -Tikriausiai dar vis mūsų vonioje. -Kodėl taip manai? -apstulbo mokytoja. -Rytą, kai prausiausi, girdėjau kaip mama klausė: Viešpatie, kiek tu ten sėdėsi?

...bendrauja su seneliais:

Dainuoja močiutė anūkėliui lopšinę. Po kiek laiko anūkėlis pakelia galvą ir klausia: -Tu dar nori padainuoti ar aš jau galiu miegoti?

...visada klauso tėvo:

Vieno kambario bute tėvai mylisi: -O jei Petriukas nemiega? -Miega, miega, būk rami,- sako tėvas. -O jei vis dėlto nemiega? -Petriuk, atnešk vandens!...Matai, neatsiliepia. Lengviau atsidusę, toliau užsiiminėja. Po 15 min. galvūgalyje pasigirsta: -Tai aš dar ilgai laikysiu tą stiklinę?

...klauso mamos:

Mažasis Petriukas dažnai nori pi-pi. Jaunai mamai tai nepatinka, nes jis prie pašalinių prašosi, todėl ji sūnui pasiūlė tokiu atveju parodyti pirštą ir nieko nesakyti. Susitarė. Vykdo. Kartą svečiuose už stalo Petriukas parodė mamai pirštą, ir kai mama jau kėlėsi nuo stalo, pridūrė: - Ir dar - kakoti!

...suprantą suaugusiųjų pasaulį:

Petriukas ateina į vaistinę: -Duokite man prezervatyvų pakuotę! -Pirma, tai ne vaikams, o antra - tegu ateina tėvas ir nuperka pats tinkamo dydžio. - Pirma, tai ne vaikams, o nuo vaikų, o antra, tai ne tėvui, o mamai - ji važiuoja atostogauti, ir nežino dar, kokių dydžių jai reikės...

...ir visada sako tiesą:

Mokytoja klausia pradinukų, kuo dirba jų tėveliai: Onutė sako, kad jos mama buhalterė, o tėtis vairuotojas, mokytoja ją pagiria. Jonukas sako, kad jo mama mokytoja, o tėtis gamyklos direktorius, ir jį mokytoja pagiria. Petriukas sako, o mano mama namų šeimininkė, o tėtis viešnamy muzikantu dirba. Mokytoja išvaro Petriuką iš pamokos ir liepia be tėtės negrįžti. Grįžta Petriukas su tėčiu, mokytoja ir klausia tėvo, kur jis dirba, kad sūnus sako, jog viešnamy muzikantu. - Na jūs supraskit mane, kaip man paaiškinti savo sūnui suprantama jam kalba, kad aš dirbu su TCP/IP protokolu UNIX aplinkoje- atsako tėvas.

Labai dažnai vaikas būna kaip „įrankis“ suaugusiųjų santykiam pademonstruoti:

Žiūrėdamas, kaip mama matuojasi naujus kailinius, Petriukas sako: - Mama, ar tu pagalvojai, kiek dėl šitų kailinių kamavosi vargšas nelaimingas gyvulys? Mama rūsčiai pažvelgė į Petriuką ir subarė: - Kaip tu šitaip gali sakyti apie savo tikrą tėvą?!

...atskleidžia kas yra kas šeimoje:

Vaikelis klausia tėvo: - Tėti, jeigu tave užpultų tigras, ką tu darytum? - Aš sudraskyčiau jį į gabalus. - O jeigu liūtas užpultų? - Aš nudirčiau jam kailį. - O jeigu liūtas ir tigras kartu? - Aš tiesiog juos užmuščiau. Berniukas susimąstęs: - Vadinasi, tu tik mamos bijai.

Nemažai anekdotų yra apie tai, kaip vaikai „pastato į nepatogią padėtį“ suaugusiuosius:

Mažoji Onytė prieina prie tetos ir krimsteli suknelės rankovę. - Ką tu darai? - nustebus klausia teta. - Aš tikrinu, ar ji visai be skonio, kaip kad mama sakė.

Manau, kad svarbiausias vaiko bruožas anekdotuose yra tai, kad jis yra visiškai identiškas gyvenime. Perkeltas vaikas iš realybės į anekdotą išlieka pačiu savim. Anekdote, kaip ir realybėje, jis krečia kvailystes ar vaikiškai naiviai samprotauja:

- *Mama, man dantukas iškrito! - Nieko baisaus - tai pieninis dantukas. Jie visi turės iškristi, kad nauji išaugtų. - Mama, o pas tave nebe pieniniai dantys? - Ne. - Tai kefyriniai ar jogurtiniai?*

...užduoda ,,gyvenimiškus“ klausimus:

Zoologijos sode:-Tėte, jei tas liūtas iš narvo iššoks, tai kokiu troleibusu man važiuoti namo?

...pastebi praktiškus dalykus:

Petriuk, kuo norėtum būti užaugęs? - Kalėdų Seneliu. - Turbūt todėl, kad jis visiems dalija dovanas?- Ne, mama, todėl, kad jis dirba tiktai vieną dieną per metus.

... gudrauja:

- *Petriuk, išvardyk penkis plėšrius žvėris, – sako mokytoja. Vienas liūtas ir keturi tigrai.*

...eksperimentuoja:

- *Tėti, tu žinai, kiek užtenka dantų pastos tūbelės? -Kiek? -Visai virtuvei ir pusei koridoriaus.*

...atsako taip kaip galvoja:

- *Kodėl jūra prie kranto geltona, o tolumoje mėlyna? -O toliau jau šlapimas baigiasi.*

Praktiškai visuose situacijose vaikas būna geraširdis ir atviras. Todėl jis visada sako tai ką girdi iš aplinkinių:

Močiut, ar tu pas mus pėsčia atėjai?- Pėsčia, Petriuk. - Vaje, o tėtė sakė, kad tave velnias atnešė.

Nemažai yra ir pamokančių anekdotų:

Gimė Petriukas. Paaugęs pirmąjį žodį išmoko tarti "Močiutė". Po savaitės močiutė mirė. Antras žodis buvo "Senelis". Po savaitės mirė ir senelis. Trečias žodis buvo "Tėte". Po savaitės mirė kaimynas…

..primenančių, kad vaikai-tėvų veidrodis:

Motina bara Petriuką:- Esi tikras paršas, visus drabužius išterliojai! Ar žinai, kas yra paršas?- Taip, mama, paršas yra kiaulės sūnus.

Anekdotuose apie vaikus, personažai ne vien klausinėja, patarinėja ar diskutuoja įvairiausiomis temomis ir juokiasi iš kitų. Dažnai jie patys patenka į anekdotiškas situacijas ir jas atpasakoja:

- *Kodėl tave išmetė iš plaukimo treniruočių, Petriuk?- Tai, kad aš sisiavau į vandenį... - Tai mes visi sisiojam...-...aš nuo tiltelio sisiavau...*

III.2. Vaikiški anekdotai

Panagrinėjus vaikiškus anekdotus, galima pastebėti, kad vieni anekdotai populiarus tarp pačių vaikų, kiti – yra daugiau suaugusiems skirti anekdotai. Aišku nieks nedraudžia ir suaugusiam žmogui pasakoti visiškai naivius, vaikiškus anekdotus, kaip pvz.:

Degalinėje mažylė klausia tėvo: - Kai mašina valgo daug benzino, ji auga ir pasidaro autobusu?

Petriukas nemoka pasakyt žodžio 3 . Nueina i parduotuvę ir sako: - Duokit 4 obuolius ir 1 nereikia!

Tačiau sunku būtų įsivaizduoti kitų suaugusių žmonių susidariusią nuomonę apie tokį „šaunų“ anekdotų pasakotoją. Labai svarbu yra žinoti ir gal net labiau nujausti, kada ir kokio turinio anekdotą mes galime pasakoti. Kitu atveju, anekdotų pasakotojas gali tapti paprasčiausių pajuokos objektu, dėl paprastų trijų priežasčių:

1. Jūs galite būti prastas pasakotojas (net jei anekdotas yra puikus, bet jį pasakojate prastai, žmonių nepralinksminsite, paprasčiausiai sugadinsite gera anekdotą blogu pasakojimu)
2. Anekdotas gali būti nevykęs (jei papasakosi nejuokingą anekdotą, tik nuteiksi prieš save žmones, kurie tikisi būti pralinksminti ir prajuokinti)
3. Jūsų klausytojai gali būti jau girdėję šį anekdotą (tai dažniausiai verčia žmones apsimesti ir dirbtinai juoktis, o tai gali būti gana nemalonu).

Vaikų tarpe populiariausi anekdotai yra paprasto, lengvo turinio. Juose juokiamasi iš nesudėtingų, gyvenimiškų situacijų:

Atėjo mokytoja į klasę ir užduoda klausimą: - Ko nėra klasėje? Petriukas:- Namų darbų atlikėjų!

Tokiose anekdotuose aktualijos praktiškai nesikeičia. Jokio skirtumo prie kokios santvarkos juoktis iš melagio, kvailo ar žioplo anekdotų herojaus. Svarbiausia yra, kad anekdotas atitiktų vaiko mąstymo lygį, t.y. anekdotas butų suprantamas jo bendraamžių tarpe. Ir dažniausiai

suaugusiam žmogui jis nebus labai juokingas, tačiau savo paprastumu ir naivumu, bet kokiu atveju išspaus šypseną veide:

Biologijos pamoka. Mokytoja sako:– Na, vaikučiai, vardinkite gyvūnėlius iš "B" raidės. Petriukas kelia ranką, krenta iš suolo ir šaukia: – Aš mokytoja! Aš noriu! Aš žinau!!! – Na, sakyk, Petriuk, – sako mokytoja. – Bebras! - šūkteli Petriukas. – Šaunuolis, Petriuk! Sėsk. Gauni dešimt. Petriukas atsisėda, pamoka vyksta toliau... – Dabar, vaikai, sakykit gyvūną iš "D" raidės. Vėl Petriukas įnirtingai kelia ranką, svyruoja visam suole, nenustygsta vietoj ir šaukia: – Mokytoja!!! Aš žinau! – Petriuk, juk jau gavai dešimt. Sėdėk ramus. Gal kiti irgi nori gerą pažymį gaut?– Na bet mokytoja! Aš labai noriu pasakyti! – ginčijasi Petriukas. – Ką jau padarysi... sakyk, – leidžia mokytoja. – Du bebrai!!! Mokytoja ištempia Petriuką už ausies iš suolo ir išmeta už klasės durų. – Nagi, vaikučiai, dabar pasakykite gyvūnėlį iš "G" raidės. Tyliai, lėtai prasiveria klasės durys... Iškiša Petriukas galvą, ir sako:– Gal du bebrai?

Nesitikėkime vaikiškuose anekdotuose rasti giliai užslėptų minčių, šaipymosi iš uždraustų dalykų ar pan.. Vaikams paprasčiausiai neaktualus suaugusiųjų pasaulis su jų politinėmis, tarpvalstybinėmis, rasinėmis, finansinėmis ar šeimyninėmis problemomis. Vaikai gyvena savo gražiausius ir nerūpestingiausius metus, todėl rimtesni ir sodresni anekdotai (kaip ir pats gyvenimas), jiems dar tik miglota ateitis. O dabar jie juokiasi iš jiems artimų gyvenimiškų situacijų:

- *Mama, atnešk vandens.- Pats Petriuk atsikelk ir atsigerk.- Na, mama, atnešk vandens.- Jei dar cypsi, diržo duosiu.- Mama, kelsies diržo, atnešk vandens.*

Vis dėl to, tarp pačių vaikų pasakojami anekdotai, nėra jau labai dažni. Tai nėra jų mėgstamiausias folkloras, galbūt dėl paprastų gyvenimiškų dalykų:

- jiems nereikia slėptis po anekdotų uždanga norint iš kažko pasijuokti (jie ir taip viską sako tiesiai šviesiai, nes jie dar vaikai),
- jiems nereikia rodyti savo humoro jausmo kitos lyties atstovui/ -ei (ir tuo pačiu stengtis patikti),
- juos lengviau prajuokinti vaizdinėmis, o ne žodinėmis priemonėmis (vaikas greičiau juoksis pats pamatęs juokingą situaciją nei nupasakojant ją. Todėl ir mėgstami yra animaciniai filmukai, pasakų knygelės su paveikslėliais ir t.t.).

III.3. Populiariausias vaikiškų anekdotų personažas

Nustatyti populiariausią Lietuvoje vaikiškų anekdotų personažą tikrai nėra sunku. Tai patvirtina ir naujausi folkloristų tyrimai[12]. Štai anekdotas, kuris netiesiogiai atsako į klausimą, kas yra populiariausias vaikiškų anekdotų personažas:

[12] *Skabeikytė-Kazlauskienė Gražina*. Petriukas – šiuolaikinių anekdotų triksteris, *Tautosakos darbai*, 2008, [t.]XXXVI., P?.

Petriuko tėvai gauna mokytojos kvietimą į tėvų susirinkimą. Nusprendžiama, kad eis tėtis. Tėtis nueina į mokyklą ir ieško klasės, kurioje galėtų būti Petriukas. Prieina prie vienos, ant kurios durų parašyta "Labai geri vaikai", įkiša tenai galvą, bet Petriuko nėra. Eina toliau. Randa klasę, ant kurios durų užrašas "Geri vaikai". Bet ir ten Petriuko nėra. Toliau randa klasę, ant kurios durų parašyta "Blogi vaikai". Neramiai jausdamasis praveria klasės duris, bet sūnaus tenai nėra. Eina toliau, randa klasės duris, ant kurių parašyta "Labai blogi vaikai". Drebančiomis rankomis praveria duris, bet..... Petriuko tenai nėra. Eina tolyn ir staiga prieina klasės duris ant kurių didelėmis ir aiškiomis raidėmis užrašyta "PETRIUKAS".

Savo straipsnyje, „Petriukas – šiuolaikinių anekdotų triksteris“, Gražina Skabeikytė-Kazlauskienė mini, kad „per pastarąjį dešimtmetį Lietuvoje į atskirą ciklą susiklostė anekdotai apie Petriuką – juokdarį vaiką, savo elgesiu trikdantį aplinkinius“[13]. Dėl kokių priežasčių vaikiškuose anekdotuose Lietuvoje būtent Petriuko vardas dažniausiai vartojamas, manau atsakyti būtų sunku. Prielaidų galima daryti daug, bet įrodyti būtų sunku. Kodėl pavyzdžiui pasakose, dažniausiai personažas vaikas būna vardu Joniukas, o anekdotuose Petriukas? Mano asmeninė hipotezė būtų, kad šaknų reiktų ieškoti Lietuvos istorijoje, tiksliau žmonių kurie valdė Lietuvą. O anekdotuose (o jie pagrinde yra kuriami suaugusiųjų), dažniausiai juokiamasi iš kasdieniškų gyvenimo ypatumų. Kitaip sakant norima „įkąsti“ ten ir iš to, kur negalima. Imant, kaip pavyzdį politinius anekdotus sovietmečiu, tai juose dalyvaudavo to laikmečio vyriausieji komunistų partijos šulai. Taigi tam, kad suprasti kodėl būtent „Petras vaikystėje“ – Petriukas, dažniausias lietuvių anekdotų personažas, prisiminkim kokie buvo sovietmečiu Lietuvą valdžiusių vadovų vardai...

Petriuką, kaip komišką personažą, galime sieti su mitiniu triksteriu - jis ir savas (primenantis realų vaiką):

- *Mama, kodėl palikai broliui tiek daug saldainių? – Ne, Petriuk. Savo jis jau suvalgė. Čia tau. – Tik tiek?..*

...ir svetimas (panašėjantis į monstrą):

Močiutė pasakoja Petriukui, kaip kentėjo Jėzus Kristus:– Prikalė dievulį vinimis prie kryžiaus, o jis vis tiek prisikėlė. Petriukas:– Reikėjo jį varžteliais, varžteliais...

...kartais išskirtinai kvailas:

- *Mano tėtis niekada nedėvi kepurės! – giriasi Jonukas. – Cha! O manasis net ir plaukų nedėvi! – atkerta Petriukas.*

...o kartais stebinančiai gudrus:

Dėdė vaišina Petriuką:– Imk, vaikeli, saują riešutų!– Geriau tu imk, mamyte, tavo sauja didesnė!

[13] *Skabeikytė-Kazlauskienė Gražina*. Petriukas – šiuolaikinių anekdotų triksteris, *Tautosakos darbai*, 2008, [t.]XXXVI, P?.

...vaikiškai naivus:

Mokytoja klausia Petriuko: – Ar tu niekada nesiklausai savo sąžinės balso? Petriukas: – O per kurį kanalą jį rodo?

...arba subrendusiai protingas:

Mokytoja klausia mokinių:– Pasakykite vienintelį žvėrį, kurio bijosi liūtas? Ranką pakelia Petriukas:– Liūtė, tamsta mokytoja!

Petriuko prigimties chtoniškumas ir demoniškumas taip pat leidžia jį gretinti su triksteriu. Pastebėta, kad triksterį ir anekdotų Petriuką suartina du esminiai jų veiklos varikliai: maitinimasis ir erotiškumas[14].

Lietuviškuose anekdotuose kiti populiarūs vaikiškų personažų vardai: Jonukas, Giedriukas, Onutė, Marytė. Aišku tai, kad esmė yra ne koks vardas anekdote naudojamas, o pats anekdoto turinys. Personažo vardą, bet kuris pasakotojas gali pakeisti atsižvelgiant į aplinkybes (specialiai norėdamas ar nenorėdamas pasijuokti iš anekdotinio bendravardžio). Tačiau tai lyg nerašytą taisyklė, kad populiariausias lietuviškas vaikiškų anekdotų personažas – Petriukas.

IV. ANEKDOTAI APIE TAUTAS

IV.1. Stereotipai anekdotuose apie tautas

Ne paslaptis, kad visoms tautoms yra būdingas etnocentrizmas – savos vertybių sistemos iškėlimas aukščiau kitų bei vertinimas kitų tautų per savojo gyvenimo supratimo prizmę. Gyvendami vieni greta kitų, pastoviai bendraudami ir bendradarbiaudami, gyvendami taikoje ar kariaudami, žmonės lygina save su kitais bei vertina kitus. Čia ir atsiranda stereotipai apie tautas, beveik atitinkantys ir nacionalinius charakterio bruožus.

Daugelis psichologų mano, kad gyvenimas be stereotipų neįmanomas, kadangi kasdieniškų situacijų nuolatinis įvertinimas mus per daug apkrautų. Todėl tokie „trafaretai“ yra natūralus žmogiškas reiškinys. Tai atsispindi ir anekdotuose apie tautas. Jei anekdotas bus apie žydą – mes žinoma, kad bus juokiamasi iš gobšumo, suktumo, skubumo:

Ar žinote, kaip buvo išrasta viela? Tiesiog du žydai kartą varinės kapeikos nepasidalino...

...jei apie estą – totalaus flegmatiškumo:

- *Kas čia stovi? - Čia estas bėga...*

...jei apie čiukčią – visiško kvailumo, neišmanymo:

[14] Ten pat.

Traukinių stotyje pranešama: - Traukinys "Maskva-Čiukotka" išvyksta 12 valandą iš 2 tako. Kartojame specialiai čiukčiams: traukinys "Maskva- namo" išvyks, kai abi rodyklės bus viršuje, nuo trečio ir ketvirto bėgių. Sėkmingos kelionės!

Tik vieni personažai jau gyvuoja labai ilgai, kiti – atsirado nesenai. Pavyzdžiui, tokie personažai kaip naujasis rusas yra grynai šiuolaikinis pavyzdys, kuris dabar jau atpažįstamas visame pasaulyje. Specialiai jo sukurti nereikėjo, viską sudėliojo pats gyvenimas: SSSR griūtis, komunizmo eros pabaiga ir kapitalizmo pradžia, kada eilinis žmogelis atradęs kažkokią tai nišą biznyje „prasisukdavo“ nuo vargetos iki milijonieriaus. Ir tiesiai šviesiai sakant pinigų turėdavo daugiau negu proto. Tuo ir žaidžiama šios tematikos anekdotuose – pinigų daug, proto – mažai:

Gauna naujas rusas žinutę: Tėte, nuvežk porą baltųjų meškų į Sacharos dykumą, nes kitaip geografijos egzamino neišlaikysiu...

Stereotipai apie tautas gyvi ir veiksmingi. Apie kitataučius dažnai susidaroma tam tikra nuomonė dažnai būna netiksli bei fragmentiška. Tariamės žiną, ko tikėtis keliaujant į vieną ar kitą šalį. Ir labai nustembame, jei atrandame ką kita: pasipūtėliais laikyta tauta mus priima šiltai ir draugiškai, o "prasti vadybininkai" suorganizuoja puikiausią renginį. Tuomet klausiame: ar mūsų turėta informacija nebuvo tiksli, ar šalies papročiai pasikeitė? Atsakymas labai paprastas: stereotipai neatspindi visiškos tiesos, nes kelios savybės taikomos visai tautai, kurioje yra daug įvairaus amžiaus, išsilavinimo, profesijos, pomėgių turinčių žmonių. Kiekvienas žmogus yra individualybė ir jei pavyzdžiui esi žydas, nereiškia, kad gobšus (bet 99,9 procentai, kad raidės „r“ taisyklingai neištarsi), jei esi estas – nereiškia, kad labai lėtas (kaip ir neturėtų būti nei vieno esto ralisto, bet tokių yra, ir net pasaulinio lygio sportininkų!).

Anekdotuose mums reikia juokingos situacijos, o ji ir kuriama remiantis visuotiniais stereotipais apie tautas. Anekdote nesvarbu parodyti, kad ne visi čigonai vagys, o svarbu pasijuokti iš visuotinai priimto standarto, kad jei čigonas – tai ir vagis:

Kodėl čigoną diskvalifikavo iš šachmatų čempionato? - Todėl, kad arklius nuo lentos vogė

Žvelgiant i stereotipus iš kitos pusės, negalima laikytis nuostatos, kad visi stereotipai yra klaidingi ar visiškai neatitinkantys realybės. Stereotipai nėra laužiami iš piršto, jie yra įtakoti daugelio veiksnių: istorinių, kultūrinių, ekonominių, psichologinių. Taip pat jie gali būti kažkokio tai protesto išraiška, atspindėti tarptautinius santykius. Stereotipai gali keistis, bet šis procesas yra gan ilgas. Pamastykim, kiek laiko turėtų praeiti, kad naujasis rusas anekdotuose pataptu paprastu, vargšu žmogeliu? (manau turėtų įvykti Rusijoje nauja revoliucija, po kurios vėl viskas būtų išdalinta „po lygiai“ ir nebūtų didelio atotrūkio tarp žmonių turtingumo). Arba, čigonų tautybės atstovas nebūtų tapatinamas su vagimi? (turbūt taborais jie turėtu eiti ir prašyti..... darbo. Ne, neįmanoma. Bent jau kol kas). Niekas neatsiranda ir neišnyksta be priežasties. Todėl, jei tu estas – tai anekdote busi lėtas, jei tu naujasis rusas – turtingas, jei tu čiukčia – neišmanėlis.

Kai tarp tautų atsiranda įtampa, stereotipai tampa ryškesni ir daug priešiškesni. Pavyzdžiui, šaltojo karo metu populiarus buvo anekdotai apie konkuruojančių pasaulio valdyme tautybių atstovus: rusus, amerikiečius, anglus, vokiečius. Savaime aišku, kad sovietiniuose anekdotuose nugalėtojas visada buvo rusas, o likę tautų atstovai – pralaimėtojai. Dabar pasakojamuose anekdotuose rusas daug rečiau tampa „nugalėtoju“:

Šaudymo iš lanko varžybos. Išeina šveicaras su lanku, pasikviečia vieną žmogelį iš minios, duoda jam obuolį, pasako nueiti už šimto metrų ir užsidėti obuolį ant galvos. Žmogelis nueina, atsistoja kaip liepta, šveicaras šauna iš lanko ir tiesiai į obuolį. Minia žiūrovų patenkinta ploja, o šveicaras išdidžiai: - I am Wilhelm Tell!.. Tada išeina anglas, liepia žmogeliui su obuoliu atsistoti už 200 metrų, šauna ir vėl tiesiai į obuolį. Minia džiūgauja, o anglas šaltai: - I am Robin Hood... Tada išeina rusas, pasikviečia žmogelį su obuoliu atsistoti už dešimt metrų nuo jo, ilgai taikosi, šauna ir tiesiai žmogeliui į pilvą. Žmogelis griūna, sveikas obuolys nukritęs nurieda, minia aikteli, atsisuka į rusą, o tas kaltai šypsodamasis rankas skėsteli: - I am sorry.....

Galime pastebėti tendenciją, kad visais laikais buvo populiaru lyginti kelias tautas. Štai pavyzdys apie broliškąsias Baltijos tautas, kur labai gerai atsiskleidžia, kuri tauta yra anekdoto autorė:

Žvejoja lietuvis, latvis ir estas. Gal po dviejų valandų lietuvis konstatuoja: Nekimba... Dar po dviejų valandų prabyla ir latvis: Tiesą sakai – nekimba... Ir dar po dviejų valandų prašneka estas: Kaip gali kibti, jeigu jūs be perstojo šnekatės !?

Pasak Laimos Anglickienės „anekdotuose komiška situacija dažnai kuriama pagal tuos pačius požymius, kurie būdingi visai tautosakai apie kitataučius, nesvarbu kokiu laikotarpiu ji būtu sukurta“[15]. Anekdotuose apie kitataučius atsispindi visi tautų kitoniškumai:

1) kita religija:

Vienas iš Kristaus stebuklų. Eina Jėzus ir dvylika apaštalų vandens paviršiumi. Čia pradėjo atsilikti Judas. Vieną žingsnį žengė – vandens iki kelių. Kitą žingsnį žengė – iki juosmens. Pradėjo jis šaukti: - Palaukit manęs! Aš skęstu! Jėzus atsisukęs jam ir sako: - Atsibodai tu visiems jau. Ką negali kaip visi kojų ant akmenų pataikyt

2) papročiai:

- Kokia armija stipriausią pasaulyje? - Žydų. - ?????.... - Ten kiekvienas vyras su nupjautavamzdžiu vaikšto

3) socialinis sluoksnis:

Ieškomas naujas sandėlininkas. Pirmas kandidatas klausia, koks atlyginimas? Direktorius sako: - 150 litų. Vyrukas apsisuka ir dingsta, nieko net nesakęs. Ateina kitas - pasikartoja ta pati istorija. Po kiek laiko ateina žydas. Pasižiūri ir sako:- Geras sandėliukas, geras darbas. Sutinku.

[15] *Anglickienė L*. Kitataučių įvaizdis anekdotuose / / Darbai ir dienos. 2002. Nr.31. P.193.

Šefas sako: - Atlyginimas mažas, negi tu, būdamas žydu, dirbsi už 150 litų? Žydas, nustebęs: - Oho, čia dar ir algą moka!

4) kalba:

Karas. Vokiečiai vykdo žydų genocidą. Prieš sušaudant, kad įsitikintu ar tikrai žydas liepia pasakyti žodį „ratas“. Kas ištaria „hratas“ – tą sušaudo. Vienas žydas apie tai sužinojo ir milžiniškų pastangų dėka išmoko taisyklingai tarti šį žodį. Prie sušaudymo duobės vokiečiui ištarė „Rrrrratas!“. Vokietis paleido žydą. O šis patenkintas bėga tolyn ir džiaugias: tlam-pam-pam, tlam-pam-pam...

5) išvaizda:

Škotija: - Dukrele, nelakstyk paskui kiekvieną sijoną...

6) vyraujantis temperamento tipas, charakterio bruožai:

Iš traukinio Gruzijoje išlipa šviesiaplaukė turistė iš Lietuvos. Dairosi, viskas nauja, nematyta… Čia pribėga gruzinas ir sako: – Miargina, miargina, einam į mišką, visą miestą parodysiu...

IV.2. Čiukčia

Visuotinį požiūrį į šios tautybės žmones įrodo vienas labai paprastas bandymas: įveskit į google žodį „čiukčia“ ir pasižiūrėkite rezultatus. Nustebsite (o geriau pagalvojus visai ne), kad turbūt daugiau nei devyni nuošimčiai užklausos rezultatų bus susiję su anekdotais apie juos.

Čiukčiai – gamtos vaikai susidūrę su šiuolaikinę kultūra. Anekdote jie patalpinami į jiems svetimą erdvę – atvyksta į miestą (dažniausiai Maskvą):

Čiukčia su savo naująja mašina išvažiavo į Maskvą, pažadėjo greitai grįžti... Praėjo vienas mėnuo, antras, o čiukčia vis negrįžta. Kai grįžo, visi giminės, kaimynai klausinėja: - Ko taip ilgai neparvažiavai? Čiukčia atsako: - Ką gal jūs kvaili? Argi nežinot, kad mašinoje į priekį keturios pavaros, o atgal - tik viena.

...susiduria su civilizacijos išradimais (nusiperka automobilį, televizorių, naudojasi telefonu):

Ateina čiukčia į parduotuvę ir sako: - Ar turite spalvotų televizorių? - Taip. - Tada supakuokite man žalią ir raudona...

veda svetima savo kultūrai moterį (dažniausiai prancūzę):

Čiukčius vedė prancūzę, bet po savaitė skiriasi. -Kodėl? – klausia teisėjas. -Kad labai jau ji nešvari – į dieną po tris kartus prausiasi...

Atsidūrę jiems svetimoje erdvėje, naujas aplinkybes jie priima savaip. Taigi šiame skirtingų kultūrų susikirtime kur tiesą pasakius čiukčia nelabai žino kaip elgtis ir gimsta begalybė juokingų situacijų:

Čiukčia laikys vairuotojo teises. Reikia sveikatos pažymėjimo. Nueina priduoti tyrimus į polikliniką, išsitraukia iš krepšio 3-litrį šlapimo ir pastato seselei ant stalo. Seselė jam: -Na, jūs dar galėjote atsinešti lagaminą išmatų! Čiukčia, po kojomis lagaminą krapštydamas: -Na va, kaip žinodamas…

Nemažai anekdotų pasakojama apie čiukčių gyvenamąją vietą, kur pastoviai šalta ir paprastam žmogeliui turbūt labai sunku būtų išgyventi. Čiukčia tuo tarpu būdamas vietinis yra susidraugavęs su gamta. Didelį šalčiai, egzotiški gyvūnai ir praktiškai jokios civilizacijos nebuvimas aplink, jam yra paprasčiausia kasdienybė:

Šiaurė. Čiukčių jūros pakrantėje stovi čiukčia ir kažko laukia. Pučia smarkus vėjas, labai šalta. Čiukčia pasižiūri į rankoje suspaustą termometrą ir garsiai sako: Jei ji iki keturiasdešimt laipsnių neateis, eisiu namo..

Sėdi du čiukčiai pusnyne ir šnekasi: - Klausyk, ar būna baltų moterų? - Nu būna... - O juodų moterų? - Nu irgi būna. - O tokių, kurios ir juodos, ir baltos? - Kad lyg ir ne. - Tai velnias, būsiu su pingvine permiegojęs!

...arba labai gerai moka apsimesti protingu:

Pas čiukčią ateina naujas rusas ir klausia: - Klausyk, vat mąstau ir nesugalvoju, kodėl gi apie mus tiek anekdotų kuria? - Tai labai paprasta, - sako čiukčia, - supranti, antagonizuodami visuomenės paviršiuje, mes esame ne kas kitai, kaip tik subaproliusinių emocijų simbiotinė atrakcija, priešpastatyta elektoratui, kuris anihiliuoja individualią nepilnatvę, tokiu būdu įgydamas apibrėžtos realybės pojūtį...

Iš čiukčės juokiamasi labai smarkiai ir sakyčiau negailestingai:

Vyksta pirmieji skraidymai kosmose. Iš skrydžių valdymo centro perduodami įsakymai kosminio aparato įgulai: - Bobikai! - Au! - Patikrink elektros instaliaciją ir slėgio daviklius. - Tuzikai! - Au! - Patikrink temperatūrą ir kuro duomenis. - Čiukčia! - Au! - Ne "Au", o "klausau". Pamaitink šunis ir nieko neliesk!

Žiauru, kai tave laiko menkesnio proto nei gyvūnas, tačiau anekdotuose labai dažnai tam, kad išgauti juokingą situaciją, į moralinius aspektus paprasčiausiai nežiūrima. O anekdotuose apie čiukčią, toks sakyčiau kvailumo demonstravimas išsityčiojant labai dažnas.

Nemažą dalį anekdotų apie čiukčią sudaro paprasčiausiai dialogai. Anekdoto struktūra identiška kaip ir anekdotuose „Armėnijos radijo klausia“ – pirmiausia užduodamas klausimas, vėliau seka atsakymas:

Kodėl čiukčės negeria virinto pieno? Karves ragai į rozetę netelpa.

Kodėl čiukčia nevalgo raugintu kopūstų? Galva į stiklainį netelpa.

Kodėl čiukčia nevalgo konservų? Prakąst negali.

Kaip čiukčiai keičia perdegusią lemputę? Vienas užsilipęs ant stalo laiko lemputę prie lempos, keturiese paėmę stalą suką jį, o dar vienas bėga į priešingą pusę aplink stalą, kad stovinčiam ant stalo galva neapsisuktu.

IV.3. Gruzinas

Gruzinai dažniausiai vaizduojami kaip superseksualūs vyrai. Dažnai anekdotuose santykiaujantys ir su tos pačios lyties atstovu. Toks laisvas elgesys atsispindi ir anekdotuose apie juos:

Gruzinas sako gruzinui:

- *Gogi, vakar sužinojau, kad frazė " už vaikų tvirkinimą" yra ne tostas, o BK straipsnis*

Susitinka du gruzinai ,vienas sako: Šiandien man bloga nuotaika, mano žmoną paėmė į armiją. Antras: Tai, kad tavo žmona vyras? Koks vyras!? Dar visai berniukas...

Mėgstantis didžiuotis savo vyriškumu:

Gruzinas ateina pas "vyrų" gydytoją ir nusimovęs kelnes sako: - Gerbiamasis, tu tik pažiūrėk...Gydytojas apžiūri - nu lyg viskas tvarkoj iš pažiūros. Gruzinas:- Ne, nu tu geriau pažiūrėk...Gydytojas pavarto, pamaigo - nu viskas gerai. Gruzinas: - Tu atidžiau pažiūrėk.. Gydytojas dėl visa ko padaro tyrimus - viskas gerai. Nustebęs klausia: - Nu tai kame bėdos? Gruzinas: - Nu tu tik pažiūrėk - koks gražuolis!!!

Dažnai anekdote greta gruzino atsiranda ir jauna graži moteris, kurią jis būtinai turi visaip kibinti:

Traukinyje važiuoja gruzinas ir mergina. Gruzinas jos klausia: - Mergina, ei mergina, o koks tavo vardas? Mergina tyli. Gruzinas vėl klausia: - Mergina, koks tavo vardas?- Mergina tyli. Gruzinas vėl klausia:-Mergina, ei mergina, o ko tu tyli? Mergina: -Noriu ir tyliu. Gruzinas: - Mergina, ei mergina, nori, o tyli.

Apskritai mąstymas „ne tuo galu“ – vienas dažniausių anekdotuose apie gruziną:

Nueina du gruzinai į pirtį maudytis. Maudosi, maudosi ir staiga iškrenta muilas iš rankų. Abu žiūri, pasimetę, laukia minutę, kitą. Staiga vienas gruzinas sako: - Paklausyk, gal paimam muilą abu po vieną kartą ir toliau maudomės.

Turtingo gruzino paveikslas anekdotuose išlikęs dar nuo sovietinių laikų. Iš visų „brolišku tautų respublikų“ Gruzija buvo viena turtingiausių. Iš dalies tai lėmė ir SSSR istorija - ne paslaptis

kokios tautybės buvo Stalinas. Todėl praktiškai viskas kas geriausią „plaukdavo“ į šią šalį. Meilę „amžinai dainuojančiai ir šokančiai respublikai“ išlaikė ir po Stalino mirties buvo vadai. Todėl toks stereotipas, kad gruzinas yra turtingas matomas ir anekdotuose. Jis panašiai kaip ir naujasis rusas – pinigėlio turi daugiau nei protelio ir mano, kad viską pasaulyje galima nupirkti:

Gruzinas Givi stoja į prestižinį institutą Maskvoje. Per egzaminą prie savo rašomojo darbo Givi prideda penkis gabalus “žaliųjų” ir raštelį profesoriui: “Po vieną gabalą už kiekvieną balą”. Kitą dieną profesorius išdalija įvertintus egzamino rezultatus. Kai Givi atplėšia savo voką, jame randa 3000 dolerių ir raštelį: “Grąža”

Žinant gruzinišką svetingumą ir mokėjimą atsidėkoti už paslaugas bei „nelikti skoloj“, anekdote dažnai ir demonstruojamos šios situacijos:

Velka gruzinas ant pečių aviną. Kaimynas klausia: - Kur tu neši tą aviną ? - Tai ne avinas, o kyšis. Avinas institute mokosi

Anekdote juokiamasi ir iš gruzino išvaizdos. Taip jau gamta sutvėrė, kad tikrasis, natūralus gruzinas yra tamsiaplaukis, šviesios odos ir žinoma labai apžėlęs, apaugęs plaukais:

Gruzinų turistų grupė lankosi zoologijos sode. Visi nuo gorilos narvo nuėjo prie dramblių tik vienas turistas sugrįžo prie gorilos ir tyliai paklausė:

- Givi, čia tu?

Pasakojant anekdotą apie gruziną, nereikėtų užmiršti, kad daugumoje atveju būtina naudoti akcentą, nes tai suteikia savotiško šarmo anekdotui ir jau neakivaizdžiai ruošia klausytoją kulminaciniam momentui. Juk gruzinas kalnietis, todėl ir jo kalba emocinga (daug skėsčiojimų rankomis, reikalingų ir nereikalingų), naudoja daug savotiškų kreipiniu (gerbiamasis, ei gerbiamasis) bei natūraliai visada, visur ir visaip „kabina“ moteris. Tokie jau tie Givi, Gogi ir pan..

IV.4. Naujas rusas

Prieš pradedant nagrinėti naujuosius rusus, negalima nepaminėti, kad visiems tikrai yra žinoma jog tokios tautos kaip „naujieji rusai“ nėra. Yra paprasčiausiai rusai, iš kurių ir kilo šie bene populiariausi XX amžiaus pabaigoje atsiradę anekdotų veikėjai. Tikrame gyvenime naujasis rusas yra tikras reiškinys – tai greitai praturtėjęs žmogus, kuris tiesiogine žodžio prasme neturi kur dėti pinigų. Naujojo ruso kvailumas ir yra nuo to greito praturtėjimo (neaiškiomis aplinkybėmis), kuris neatitinką jokių dorovės normų.

Anekdotai apie naująjį rusą pasakojami tiesmukai – nėra ko slėpti ir grimuoti. Kaip sakoma, jeigu tu kvailas - tai „ant visai“. Ir jokios pinigų sumos čia nepadės:

Numirė naujasis rusas... Pastatė jam paminklą, ant kurio užrašyta: „šiuo metu abonentas ne ryšio zonoje“.

Naujasis rusas klausia sekretorės: - Klausyk, kiek milijonas turi nulių? Sekretorė: - Šešis. Tas pasisuka į tokį patį draugą: - Sakiau, kad du milijonai - dvylika nulių!

Naujasis rusas toks pasakiškai turtingas, kad net sugriauna senos ir geros pasakos turinį ir visiškai pakeičia esmę:

Sėdi naujasis rusas paauksuotoje valtyje: auksinė meškerė, auksinis kibiriukas. Pagavo auksinę žuvelę, o toji ir sako:– Paleisk mane, gerasis žmogau. Rusas ėmė ir paleido. Iškišo žuvelė galvą iš vandens ir sako: – O kaip su trim norais bus? Rusas:– Gerai, sakyk.

Kasdienis naujojo ruso gyvenimas pavojingas. Jo nešvariai uždirbti pinigai degina kišenę, o nuojauta sako, kad kažkas gali atsitikti:

Miega naujasis rusas ir sapnuoja bulves. Atsibudęs nuėjo pas sapnų aiškintoją ir klausia: - Ką tai galėtų reikšti? O tas jam atsako: - Arba rudenį nuims. Arba pavasarį pasodins

Tačiau, kad ir kaip būtų pavojinga gyvent ant pinigų maišo, vis vien nuo kasdieninių dalykų nepabėgsi. Reikia leisti vaiką mokytis ir neleisti, kad jis išsiskirtų iš bendraamžių:

Studentas, naujo ruso sūnus, rašo laišką namo: "Tėte, mokausi gerai. Viskas tvarkoje, tik viena problema: visi į paskaitas važinėja autobusu, tik aš vienas - nuosava mašina!" Tėvai rašo sūnui: "Sūnau, nereikia išsiskirti iš kitų, būk kuklus. Nusipirk autobusą ir važinėk kaip visi."

Daug anekdotų apie naująjį rusą turi tą pačią pradžios situaciją: rusui į jo automobilio Mercedes-Benz 600 SEL (pati prabangiausią Mercedes klasė) galą atsitrenkią žmogelis su senu sovietiniu automobiliu (dažniausiai Zaporožec). SSSR laikais tai buvo pigiausias ir prasčiausias automobilis. Taigi tame brangumo-pigumo susidūrime jau galima nujaust artėjančią juokingą situaciją. Tokios avarijos vaizdavimas, lyg slenkstis tarp savos-svetimos erdvių. „Savas“ šiuo atveju tas paprastas žmogelis, per neatsargumą sukėlęs avariją, nes būtent jis atitinką daugumą. „Svetimas“ naujasis rusas nuo pat pradžių mums sukelia antipatiją: yra nujaučiama, kad už sugadinta automobilį jis „užtampys“ vargšą žmogelį. O dar žinant apie jo neapsakomą turtingumą, lyg ir galima būtų tikėtis atleidimo iš jo pusės dėl tokios jam mažos smulkmenos kaip Mercedes sudaužymas, tačiau dažniausiai „svetimas“ pradeda koneveikti ir gąsdinti kaltininką. Tada įvykiai rutuliuojasi įvairiausiom kryptim, bet dažniausiai vargšas žmogelis išsisuką iš šios nemalonios padėties:

Važiuoja MB600, netikėtai užsidegė raudona, naujasis rusas kerta per stabdžius. O senukas su „zapu“ jam i galą. Naujas rusas iššoka iš mašinos, ištraukia per langą senuką ir sako: - Tai kaip atsiskaitysi !!!??? Diedukas išmekena: - Nesijaudinkit, mano sūnus vištyno direktorius, leiskit paskambinti ir viską sutvarkysim. Naujasis rusas ilgai nedvejojęs duoda savo mobilų, senukas paskambina, ir neužilgo, privažiuoja juodas mikroautobusas, iš jo išvirstą krūva „spintu“, uždeda antrankius visiems naujiesiems rusams, po to vyriausiasis ir sako:- Tėvai, kiek kartų aš sakiau kad aš ne vištyno direktorius, o STT viršininkas !!!

Po serijos tokių anekdotų apie avarijas, atsirado naujas anekdotas, lyg ir turintis nutraukti tą seriją apie pykimą dėl apgadinto mersedeso:

Sankryžoje į BMW pasturgalį atsitrenkia zaporožietis, iš jo išlipa mirtinai persigandęs seniokas, o iš prabangaus Mercedes, kuris sustojęs BMW priešakyje, išlipa naujasis rusas ir sako numodamas ranka: - Raminkis, seni, aš tą seną BMW iš paskos tam ir tąsau, kad nekliudytų manojo Mercedes...

Štai labai įdomus šios tematikos anekdotas:

Naujasis rusas atsitrenkė su savo 600-inių mersu į medį. Išlipa, apsižvalgo, ir ima šaukti: - Mieli anekdotų mėgėjai, leiskite man normaliai gyventi!!!

IV.5. Žydas

Galima tvirtai pasakyti, kad tai įvairiapusiškiausias anekdotų veikėjas. Anekdotuose apie žydą galime rasti visus šešis anksčiau minėtus požymius. Tai tik įrodo tokių anekdotų populiarumą ir gausumą. Žydo paveikslas labai įvairiapusiškas dėl šios tautos religinio, antropologinio bei luominio savitumo. Taip jau susiklostė jų tautos istorija, kad labai gerais žemdirbiais jie netapo, bet prekybininkais – taip:

Sėdi du žydai tualete, gretimose kabinose, daro „rimtą reikalą“ ir vienas klausia kito:

- Klausyk, Chaimai, kaip tu manai, tai kuo mes čia užsiimam yra protinis ar fizinis darbas?

Chaimas sako:

- Jei butu fizinis, aš bučiau ką nors nusamdęs!!!

Nemažai anekdotų kur žydai vaizduojami gobšiais:

- *Joške, iš kur toks gražus laikrodis?*
- *Ai, tėvas mirdamas pardavė.*

Gudrus žydas – labai dažnai pasitaikantis veikėjas anekdotuose:

Rabinovičius stengiasi išsinuomoti kambarį. Kai tik sužino, kad jis turi septynis vaikus – iš karto atsisako nuomoti. Kartą jis ir sako žmonai: - Pasiimk keturis vaikus ir eikite pasivaikščioti po kapines.- O ką, padės?- Turi padėti. Vakare žmona sužino, kad Rabinovičiui pavyko išsinuomoti kambarį. Klausia, kaip.- Atėjau su trimis vaikais. Pakalbėjau su šeimininkais. Manęs klausia, kiek turiu vaikų. Atsidūstu ir sąžiningai atsakau, kad apskritai septynis, bet mano mieloji žmona ir keturi neįkainojami vaikai – kapuose.

Randame ir anekdotų pasakojamų apie skaudžiausius šios tautos istorijos įvykius – genocidą. Tik kaip ir dera anekdote iš liūdno dalyko bandoma „išspausti“ juoko. Ir humoro atžvilgiu, ten kur susipina šios dvi priešingybės gaunasi visai neblogai:

Koncentracijos stovykla. Naujokas vokiečių kareivėlis priėjęs prie žydo, pamato ant jo drabužių didelę geltoną šešiakampę žvaigždę ir kalusia: Tu žydas? Pastarasis paniekinamai nužvelgęs kareivėlį atšauna: Ne, aš – Teksaso reindžeris...

IV.6. Estas

Anekdotai apie estus, turbūt yra vieni sparčiausiai populiarėjančių. Tai vieni naujausių anekdotų apie tautybę. Apie estus imta pasakoti daug anekdotų tik po jų bandymo išsikirti stojant į Europos Sąjungą, nuo noro atsiskirti iš Baltijos tautų ir priskirti save Šiaurės šalims[16]. Anekdotai apie estų šaltumą ir lėtumą nėra laužti iš piršto, toks jau jų nacionalinis bruožas – niekur neskubėti:

Kasmet vidutiniškai 650 estų suvažinėja asfalto lygintojas.

Mėgstamiausias estų hobis - auginti medžius.

Estijos piliečiai yra turtingiausi žmonės pasaulyje, nes nespėja išleisti savo algų.

Įdomus faktas tas, kad greta esto labai dažnai anekdote matome ir suomį. Tikrovėje estai labai mėgsta gretinti, tapatinti save su suomiais. Žinoma, kad tai nėra labai jau ir keista, juk tai gretimos valstybės, kurių istorija labai persipynus. Tačiau turbūt tas „nesveikas“ estų noras būti panašiems į suomius (pirmiausiai žinoma ekonominio įsivystymo prasme) ir lėmė šių dviejų tautų „įpaišymą“ į tą patį anekdotą. Kaip sakoma, ką norėjo tą ir gavo:

90 procentų žmogaus kūno sudaro skysčiai. Suomių ir estų kūnuose 90 procentų sudaro stabdžių skysčiai..

Jei tave aplenkė estas, gali būti tikras, tu - suomis

Estų flegmatiškumas pajuokiamas net pasakant kokia grožinė literatūra pati populiariausią:

Perkamiausias romanas Estijoje - "Aplink pasaulį per 16 metų".

Sporto šakos Estijoje taipogi labai „dinamiškos“:

Estijos maratonas yra 42 metrai. Janis Kuullemmajja yra visų laikų rekordininkas - 2h 35min 3sec.

Vakarais estai mėgsta stebėti šachmatų kovas per TV.

Vėžlys ir sraigė – esto atitikmuo gamtoje, todėl anekdotuose apie estus šie gyvūnai gana dažni:

Estijoje labai brangiai superkamos sraigės, kadangi Estijoje labai mažai žmonių jas sugeba pagauti.

Estijoje kasmet rengiamos vėžlių varžybos. Deja nei vienas vėžlys nesugebėjo laimėti varžybų bent du kartus, kadangi po varžybų vėžliai kažkur išsilakstydavo ir jų niekas negalėdavo pagaut.

[16] *Anglickienė L.* Kitataučių įvaizdis anekdotuose / / Darbai ir dienos. 2002. Nr.31. P.194.

Pasakojant anekdotą neužmirštamas ir estiškas „spragsintis“ akcentas:

Estiškas kazino. Krupjė prie ruletės paskelbia:

- *Kerpiammi poonnai ir poonnios... Prattettamme staattymuus ryyttienaai...*

Netgi Estijoje gyvenantys žvėrys gyvena sulėtintų tempu:

Estija. Du briedžiai stovi prie balos ir iš lėto siurbčioja vandenį. Aplinkui skraido spiečiai musių. Praeina pusdienis, diena... Dvi dienos... Vienas briedis mosteli uodega. Po pusvalandžio kitas briedis taria:

- *Ėėėėė... Tttu kaaško lappai nervottaas šiantien...*

Neapseinama ir tautų palyginimo pavyzdžių:

Estijos autostradoje didžiausias leistinas greitis yra 30km/h. Kartą lietuviai važiavo ant 40mk/h, bet liko nenubausti, kadangi estų policija jų nepastebėjo.

Manau visiškai aišku, kas pasakoja tokius anekdotus. Būtent lietuvių ir latvių tarpe labai mėgstama pasijuokti iš estų, kadangi „braliukai“ latviai mums, lietuviams, daug artimesni. Tačiau tikras estas dėl to labai nesijaudina, nes jis turi gerų draugų šiauriau. Ant tiek šiauriau, kad klimato atžvilgiu estai jau negali savęs lyginti su jų taip mėgstamais suomiai:

+10 Vilniaus miesto butų gyventojai susisupa į megztinius ir apsiauna vilnones kojines. Suomiai sodina gėles.+5 Suomiai deginasi saulėje. +2 Itališki automobiliai neužsiveda. 0 Užšąla distiliuotas vanduo. -1 Kvėpavimas pavirsta matomu. Pats laikas planuoti atostogas prie Viduržemio jūros. Politikai pradeda nerimauti dėl benamių žmonių likimo. Suomiai valgo ledus.-4 Jūsų katinas nori pas jus į lovą. -7 Suomiai uždaro grilių kepimo ant laužo sezoną. -10 Laikas planuoti atostogas kur nors Afrikoje. Suomiai eina maudytis į eketę ežere. -12 Taip šalta, kad net nesninga. -15 Vilniaus esto butų gyventojai įsijungia šilumą. -23 Amerikietiški automobiliai neužsiveda. Sunku čiuožinėti.-26 Sunku kvėpuoti. -29 Jūsų katinas nori kartu su jumis į jūsų pižamą. -31 Nerekomenduojama bučiuotis. -33 Japoniški automobiliai neužsiveda. Suomijos nacionalinė futbolo komanda pradeda treniruotis pavasario sezonui.-35 Laikas planuoti dviejų savaičių trukmės maudynes karštoje vonioje. Suomiai nusikasinėja sniegą nuo namo stogo.-39 Užšąla gyvsidabrio termometras. Nerekomenduojama galvoti. Suomiai užsisega viršutinę baltinių sagą. -43 Jūsų automobilis norėtų pas jus į lovą. Suomiai apsivelka vilnonį megztinį. -45 Suomiai priveria kambario langą. -50 Ruoniai pasitraukia iš Grenlandijos. Suomiai pakeičia pirštuotas pirštines į kumštines. -60 Suomiai užsideda kailinę kepurę. -70 Baltosios meškos pasitraukia iš Šiaurės Ašigalio. -75 Kalėdų Senis pasitraukia nuo Poliarinio Rato. Suomiai užsilenkia kepurės ausis žemyn. -268 Suskystėja helio dujos. -273 Absoliutus nulis. Sustoja bet kokių elementarių dalelių judėjimas. Suomiai pripažįsta, kad jau tikrai pradeda darytis vėsoka.

V. KARIŠKI ANEKDOTAI

V.1. Kariškų anekdotų charakteristika

Nemažai kariškų anekdotų, kurie suprantami tik patiems kariškiams, nes juose daug kariško žargono, kurio nebuvę kariuomenėje žmonės vargu ar supras. Juose išreikšti tik kariams suprantami dalykai – sunki tarnyba, varginančios lauko pratybos, budėjimai ir t.t. Visa tai atsispindi kariškuose anekdotuose, kuriuos pasakojant kariui lengviau pernešti minėtus sunkumus. Radę laisvo laiko kariai pasakoja anekdotus vienas kitam, tuo pakeldami nuotaiką, nors trumpam užmiršdami savo sunkumus. Tas gyvenimiškas, natūralus humoras paprasčiausiai atspindi jų tarnybą, tą aplinką, kurioje jie yra. Ir tai prašviesina jų galvas, leidžia permąstyti neigiamus dalykus kariuomenėje ir, žinoma, sveikai pasijuokti iš to. Todėl galime sakyti, kad anekdotai atlieka ir psichologinę pagalbą, leisdami pasijuokti iš savo blogų vadų bei sunkios tarnybos.

Keiksmažodžiai kariškuose anekdotuose užima labai svarbią vietą. Be mano paminėto kariško slengo, keiksmažodžiai yra antra kariškų anekdotų ypatybė. Nekultūringa taip sakyti, bet jie netgi suteikia šiokio tokio ,,žavesio" kariškiems anekdotams. Išgirdus anekdoto originalią versiją, be jokių pagražinimų inteligentiškam žmogui belieka pasakyti ,,o, Dieve!", nes kariškuose anekdotuose dažniausiai joks keiksmažodis neprafiltruojamas.

Pats tarnaudamas Lietuvos kariuomenėje tryliktus metus galiu patvirtinti, kad joks kariškas statutas nereikalauja daug keiktis (netgi draudžia tai daryti !). Neoficialioje aplinkoje tai priklauso nuo kiekvieno žmogaus kultūringumo lygio. Verta pasakyti, kad mūsų kariuomenė tikrai nėra pirmaujanti pagal keikimąsi palyginus su užsienio kariuomenėmis. Pačiam yra tekę susidurti su Didžiosios Britanijos kariais jų vestuose tobulinimosi kursuose, pratybose. Tai populiariausias angliškas, keturių raidžių keiksmažodis prasidedantys iš raidės ,,F", praktiškai yra norma ir jis labai dažnai vartojamas (tas pats galioja ir buvusioms postsovietinių valstybių kariuomenėms, tik ten dažniausiai vartojamas keturių raidžių rusiškas keiksmažodis, prasidedanti raide ,,B"). Ir jis girdimas ne tik neoficialioje kalboje. Žinant, kad šių valstybių kariuomenės gyvuoja jau labai senai ir turi gilias tradicijas, galime daryti išvadą, kad keikimasis kariuomenėje paprasčiausiai yra norma. O ši norma susiformavo per ilgą laikotarpį ir yra paremta paprasčiausia gyvenimiška tiesa ir praktika. Prisiminkime, kad ir carinę Rusijos armiją, kur pašauktus tarnauti valstiečius reikėdavo mokyti karo meno (te neužpyksta tikri menininkai, bet toks posakis kariuomenėje kaip ,,karo menas" yra). O visas karo menas prasideda nuo paprasčiausios rikiuotės. Ir pabandyk žmogus nesikeikti, vadovaudamas dar ,,žaliems" kariams, kurie nežino kur dešinė, o kur kairė koja. Tam net aprišdavo jiems vieną koją šiaudais, kitą – šienu. Tada komandos tapdavo paprastos ir suprantamos

liaudies žmogui ,,seno-solomo” (kas atitinka duodamas komandas ,,kairėn-dešinėn”). Iš tokių gyvenimiškų situacijų ir gimsta anekdotai (šiuo atveju apie paprastą, jauną ir dar mažai išmanantį karį). Tačiau šis kiek atkutęs ir apsipratęs kariuomenėje karys pradės kurti anekdotus apie savo vadus. Ir dažniausiai tai bus paremta gyvenimiškomis situacijomis: nusišnekėjus vadui prieš rikiuotę, kvailai vadovaujant savo padaliniui ar pan. Taigi dabar ir pamėginsiu panagrinėti tas populiariausias kariškų anekdotų situacijas.

Įdomus yra tai, kad kariai tikslingai lyg ir nesiekdami, tampa tautosakos rinkėjais (fiksuoja karišką tautosaką). Jie daro asmeninius kariškus albumus, kuriuose fiksuoja viską apie savo tarnybą. Šiuose albumuose, be tarnybos draugų bei tarnybos vietos foto nuotraukų, galime rasti ir draugų palinkėjimų, savo dienoraščio ištraukų, aprašytų tarnybos laikotarpio vaizdų ir, žinoma, - kariškų anekdotų. Tai kažkas panašaus į mokyklinius albumus, kuriuose klasiokai viens kitam prie savo foto nuotraukų rašydavo palinkėjimus, eilėraščius ir pan.. Bet kuriuo atveju esmė išlieka ta pati – pasilikti kažkokį prisiminimą apie vieną ar kitą gyvenimo tarpsnį. Tai tikrai graži ir, manau, labai naudinga tradicija. Ten sudėta informacija atspindi to laikotarpio santvarką, žmonių nuotaikas ir apskritai - visą tuometinį požiūrį į gyvenimą. Tai – neįkainojamas informacijos šaltinis ateities kartoms.

Kariškuose anekdotuose komiškomis aplinkybėmis parodomi aukšti vadai, įvairūs žemesni pareigūnai (seržantai, leitenantai ir pan.), gretinami ir išjuokiami skirtingų pajėgų kariai (pėstininkai juokiasi iš jūreivių ir priešingai). Išjuoktas gali būt bet kas, tuo parodant, kad kiekvienas gali turėti ydų ir patekti į komišką padėtį. O tų juokingų situacijų kariškame gyvenime tikrai labai daug.

Labai daug anekdotų atsirado savaime, kitaip sakant, nusišnekėjus. Manau visiem yra taip nutikę. Kariuomenėje, kur reikalaujama griežto vadovavimo, tai nutinka labai dažnai. Paprasčiausiai persistengiama:

- *Eilini, kaip tu stovi? Tu ką, negali atsistoti į pozą, kurioje mane patenkintum?!!!*

- *Kareiviai, ko čia stovite, imkite grėblius ir šluokite!*

Štai naujoviškas, visiškas nusišnekėjimas, norint pakelti karių moralę:

-Ir visą tai, kariai, turite atlikti pakėlę galvas!!! Išdidžiai, taip kaip „Titanikas“ plaukė į mūšį...

Didžiausias XX a. pradžios laivas ,,Titanikas” buvo ne karinis laivas. Tačiau paveiktas apie šią katastrofą sukurto meninio filmo, kažkoks vadukas bandė pavaidint išprususi žmogų. O kas išėjo – manau nereikia net komentuoti…

Kariškuose anekdotuose vadai nėra vien tik išjuokiami ar vaizduojami kaip nuolat nusišnekantys. Žinodami karių apsukrumą, vadai privalo apsišarvuoti kantrybe ir mokėti gudriai išsisukti iš padėties. Kitu atveju – kariai, supratę silpnąsias vado vietas, labai greit ,,užlips ant galvos”. Todėl kariškuose anekdotuose vadai moka ,,pastatyti į vietą” karius-gudruolius:

Karinis dalinys. Viskas kaip įprasta - kareivėliai viską tvarko, šluoja, gražina. Neseniai buvo lijo, todėl aplinkui daug balų. Ir štai pora kareiviukų klausia karininko: - Ponas kapitone, čia labai daug balų, kurių neįmanoma išvalyti, ar galima, mes surinksime visas šiukšles, viską iššluosime, o balas paliksime? Karininkas pamąsto, pasikaso galvą, ir sako: - Taip, gerai, tik vandenį iš balų pašalinkite!

Daug reikšmės anekdotuose teikiama atskirų žodžių parinkimui bei taikliam jų panaudojimui. Didelis meninis krūvis tenka žodžių žaismui. Tokių anekdotų kur „pagaunama ant žodžių“ yra tikrai nemažai juokingų variantų:

- *Kapitone Ivanovai! -Aš! -Norite gauti majorą??? -Tikrai taip!!! -Gerai, važiuokit į blaivyklą, ir ten gausite majorą Petrovą!!!*
- *Kas nori važiuoti kasti bulvių, du žingsnius į priekį. Išeina du kareiviai – gerai, likusieji eis pėsčiomis...*

Kartais pasakojant anekdotą yra būtina gestų kalba, vien kalbėjimo neužtenka. Taip vaizdžiai pasakojant anekdotą, greičiau ir tiksliau suprantama jo esmė. Kaip pavyzdį išnagrinėkime anekdotą kuriame pasakojama kaip du partizanai šliaužė atlikti užduoties ir vienam jų netyčia rankai įlindus į išmatas, kitas pradėjo iš jo juoktis. Tada pirmasis ta ranka pridengė jam burną sakydamas, kad šis nesijuoktų, nes juos gali pastebėti. Aišku, kad šis anekdotas bus suprastas ir be situacijos suvaidinimo, tačiau tam gali prireikti daugiau laiko (būtinai turi pergalvoti ir susidaryti pasakojamą vaizdą, nes juokas slypi būtent veiksmuose). Todėl pasakotojui vaizduojant pirmą partizaną, kuriam „nepasisekė”, ir ranka pridengus besiklausančiam burna, besiklausantysis garantuotai greičiau supras pasakojamą anekdotą ir komiškumo efektas bus pasiektas lengviau ir tiksliau.

Dalį kariškų anekdotų net nereikia kurti – juos sukuria pats gyvenimas, pvz., tarnauti į kariuomenę vyrai gali būt pašaukti iki jiems sueis 27 metai ir ne paslaptis, kad norėdami išvengti tarnybos, dauguma simuliuoja ligas. Jie „serga” tik iki 27-ojo savo gimtadienio. Vėliau staiga pasveiksta ir vėl tampa sveikais, pilnaverčiais visuomenės nariais. Nes ir toliau simuliuodami savo ligą jie gali negauti gero darbo (kuriame galbūt vienas iš reikalavimų - „kosmonautišką” sveikata). Štai jums ir anekdotas, atspindintis realią statistiką:

Padarius Lietuvos vyrų sergamumo tyrimus, paaiškėjo, kad beveik pusė jų, sulaukę 27-erių metų, netikėtai pasveiksta nuo sunkių, nepagydomų ligų.

Manau tokio tipo anekdotai dings, kai Lietuvos kariuomenė taps profesionali, t.y. neliks privalomosios pradinės karo tarnybos karių (šauktinių karių). Paprasčiausiai tokie anekdotai taps neaktualus.

Nenorą tarnauti kariuomenėje lemią daug faktų: noras skirti tarnybos laiką mokymuisi įsigyjant specialybę, bijoma sunkumų tarnyboje, visuomenės neigiamas požiūris į privalomąją karo

tarnybą, neigiamų dalykų atgarsiai apie kariuomenę ir paprasčiausios tikslios ir tikros informacijos trūkumas apie privalomąją tarnybą. Anekdotuose taipogi atsispindi netinkama propaganda apie kariuomenę. Jame karininkas labai jau keistai paaiškiną karinės tarnybos privalumą: esą atitarnavus jau nereiks bijoti, kad jūs vėl pašauks į kariuomenę. Sakyčiau ,,ideali" ir labai tiksli reklama kariuomenei.

Kitas būdas prajuokinti - kuriozišku situacijų pasakojimas. Daugumai turbūt yra nutikę tokių juokingų situacijų kai neadekvačiai pasielgiame tuo sukeliant juoką. Dažniausiai tuo momentu juokas nelabai ima, tačiau po kiek laiko prisiminus tas kurioziškas situacijas, mes gardžiai pasijuokiame iš jų. Kariškių gyvenime taipogi pasitaiko juokingų (dažnai net per ašaras) situacijų ir tai atsispindi anekdotuose:

Kareivis guli ligoninėje ir pasakoja, kaip čia pateko: — Vyko karinė operacija džiunglėse. Broviausi aš per brūzgynus ir staiga pamačiau, kaip priešais mane nuo šakos pasikabino ilga gyvatė. Tačiau galiausiai pasirodė, kad ten buvo tik liana. — Jei ten buvo liana, tai kodėl tu čia, negi iš baimės sveikata sušlubavo? — pradėjo klausinėti palatos kaimynai. — Matot, ta liana, kurią aš pačiupau, kad nubaidyčiau, kaip man tada atrodė, gyvatę, iš tiesų buvo visai ne liana, o gyvatė...

Yra anekdotų, kurie galbūt atsirado ir iš karčios patirties. Kalbant apie sovietinę kariuomenę II Pasauliniame kare, joje buvo daug neigiamų dalykų. Ne paslaptis, kad daugumą mūšių sovietinė armiją laimėjo ne geresnės ginkluotės ar tinkamos taktikos panaudojimu. Dažniausiai laimėdavo vien dėl didesnio karių skaičiaus turėjimo. Nemažai tokių batalionų, kurie buvo pasiųsti į mūšį ,,ant mėsos" (kariškių žargonu tai reiškią tiesiai mirčiai į nasrus). Gali būti, kad ir šis anekdotas iš tų laikų:

- *Tamsta vade, pietų užteks tik pusei dalinio kareivių. - Supratau. Tada pietausim po atakos.*

Gali būti, kad toks humoras nepatiks tikram II Pasaulinio karo dalyviui, kuris tikrai prisimena karą ir jame buvusius sunkumus. Kitiem tai juokingas dialogas, kuriame vadas labai greitai suranda ,,teisingą" išeitį iš susidariusios situacijos – po atakos tikrai gali telikti pusė dalinio karių ir tuo nepakankamo maisto problema bus išspręsta…

Tęsiant kariškų anekdotų nagrinėjimą, reiktu paminėti, kad randame ne tik pavienių temų anekdotų, bet ir pasikartojančios temos anekdotų. Pavyzdžiui apie koncentracijos stovyklas II Pasaulinio karo metu. Šiuose anekdotuose juokiamasi iš labai skaudžių žmonijai dalykų – sunkaus gyvenimo nelaisvėje, žydų tautos persekiojimo:

SS: Šiandien pirtis. Kaliniai: Valio! SS: Prausiasi pirmas barakas, o kūrenama antru. Po to prausiasi trečias, o kūrenam antru. Kaliniai: O kada prausis ketvirtas barakas? SS: Niekada. Jais kūrens karininkų pirtį.

Netgi tiesiogiai juokiamasi iš žmonių kančių – jų fiziško nusilpimo dėl bado koncentracijos stovykloje, iš jų išvaizdos (visiškai sulysę), gyvenimo sąlygų (patalynė keičiama ne į švarią, bet vienas barakas keičiasi su kitu) ar prižiūrėtojų neigiamo požiūrio į kalinius (futbolą žaidžia minų lauke). Tai primena Balio Sruogos knygą „Dievų miškas". Tiksliau - tokie anekdotai primena šios knygos stilių – į visas negandas žiūrėti per juoko akinius. Galima būtų tokių anekdotų pasakotojus kaltinti nepagarba skaudžiai istorijai, tačiau tai tik įrodo, kad net pačiais baisiausiais momentais į viską reikia žiūrėti su šypsena. Taip paprasčiausiai yra lengviau gyventi. Ir išgyventi…

Kariškuose anekdotuose išjuokiamas Sovietų sąjungos pastovus pasiruošimas karui. Daugumą vyresniosios kartos žmonių dar mena, tuos laikus kai kiekvieno namo požeminiai rūsiai buvo tuo pačiu ir priedanga nuo cheminio ar atominio ginklo, kiekvienas kolūkio automobilis turėjo iš anksto priskirtą vietą, kur jis turėtų atsidurti prasidėjus karui ir pan. Viskas buvo labai racionaliai apskaičiuota tam atvejui, „jeigu". Štai pavyzdys apie gamyklos paskirties pakeitimą pasibaigus karui:

Anksčiau mūsų gamykla gamino tankus, bet po konversijos mes ėmėm gaminti vaikiškus vežimėlius. - Ir kaip, pirkėjų turite?- Na, nelabai. Motinos piktinasi, kad per liuką vaiką ištraukti būna sunku.

Sovietinės santvarkos laikotarpiu kariuomenė buvo viena pagrindinių valstybės institucijų. Viskas, kas naujausia ir geriausia, buvo skiriama kariuomenei. Gabiausi mokslininkai dirbo kariuomenei kurdami naujausias technologijas. Iki šių laikų rusiška karinė technika ir ginkluotė laikoma viena geriausių pasaulyje. Armijai buvo skiriamas ypatingas dėmesys. Turbūt nesuklysčiau sakydamas - netgi ypatinga globa, nes algos ir socialinės garantijos dirbantiems armijoje buvo ganėtinai geros. Kariai visur ir visada buvo aukštinami, privilegijuojami ir pan.. Tai lyg atskira kasta – su savo tradicijom ir mąstymu. Tas perlenktas dėmesys kariams atsispindi ir kariškuose anekdotuose:

Sėdi kaime prie trobos drūtas vyras, saulėgrąžas gliaudo, o jo žmonelė tik laksto, malkas skaldo, gyvulius šeria, vandenį tampo. — Boleslovai, kaip tau ne gėda, — sako kaimynas, — sėdi sau toks tvirtas vyras, nieko neveiki, o moterėlė už tave pluša. — Aha, o jei staiga prasidės karas, o aš pavargęs!

Iš pateikto pavyzdžio matome situaciją, kurioje tūlas pilietis Boleslovas yra paveiktas propagandos apie kariškių svarbą. Šiuo atveju Boleslovas nėra kariškis. Tačiau galime daryti prielaidą, kad jis jau atitarnavęs kariuomenėje, kurioje jam betarnaujant buvo įskiepytas požiūris, kad visi vyrai, prasidėjus karui privalės kariauti. Toks mąstymas jam padeda ir kasdieniškame gyvenime – savo tingėjimą jis labai efektyviai pateisina pastoviu pasiruošimu karui. Neva tai jis negali pervargti, nes jo pareiga - visada būti pasiruošusiam karui. Tai gyvenimiška situacija, kuri

parodo perdėtą kariuomenės sureikšminimą ir su tuo susijusias pasekmes – žmogus išmoko dangstytis nuo darbo legaliomis priemonėmis.

Kariuomenėje, kaip ir daugelyje institucijų, ne visi procesai vyksta teisingais metodais. Civiliniame gyvenime surasti gerai apmokamą darbą kartais nereikia baigti prestižinių mokslų ir įgyti aukštą kvalifikaciją - tereikia turėti gerų draugų, galinčių tau padėti šiuo klausimu. Šiuo atžvilgiu korupcija neaplenkė ir kariuomenės. Pasitaiko faktų, kai norima į aukštas pareigas ,,prastumti" savą žmogų. Tai nelieka nepastebėta ir žinoma yra išjuokiama anekdotuose:

- *Ar gali generolo sūnus tapti maršalu? -Ne. -Kodėl? -Nes maršalas taip pat turi savo vaikus.*

Kita socialinė problema atsispindinti kariškuose anekdotuose – girtuokliavimas. Šis neigiamas žmonių bruožas išliko iki šių dienų. Sovietinėje armijoje tai buvo ypač opi problema. Tos kartos žmonės, manau mena, kad greta kuriamo oficialaus (idealaus) sovietinės armijos veido buvo ir kitas, tikrasis – su dažnai pasitaikančia betvarke, nestatutiniais santykiais bei pastoviu girtuokliavimu. Bandant pateisinti karių girtavimą galima būtų kalbėti, kad jų darbas yra padidintos rizikos. Tačiau reali rizika praktiškai yra tik karo metu. Manau, daugelis esame girdėję pasakojimų, kai karo metu prieš mūšį kariams įpildavo stiklinaitę kitą degtinės įtampai ir stresui nuimti. Tačiau tai tik laikinas dalykas. Kas galėtų paneigti, kad toks įprotis (išgerti alkoholio, kad palengvėtų) nėra karo palikimas? Visi sutiksime, kad girtavimo dangstymas prisidengiant kažkokiais sunkumais nepateisinamas. Tačiau faktas yra toks – girtuokliavimas armijoje ne išimtis. Ir tą faktą gali patvirtinti kariški anekdotai. Geriausias to įrodymas - anekdotai apie Petką ir Čiapajevą ir ypač apie poručiką Rževskį – didžiausią karišku anekdotų veikėją-lėbautoją.

Glaudus sąlytis su kitais pasakojamosios tautosakos žanrais jau buvo minėtas. Tačiau galiu pateikti ir pavyzdį, kur liaudiška patarlė buvo ,,patobulinta" ir virto karišku anekdotu. Patarlė *Kuo toliau į mišką - tuo daugiau medžių,* kariuomenėje virto į *Kuo toliau į mišką - tuo riebesni partizanai.* Abiejuose variantuose tiesos yra, tik antras variantas paprasčiausiai juokingesnis. Man žinomas ir ne kariškas šios patarlės ,,patobulinimas": *Kuo toliau į mišką – tuo trečias nereikalingesnis*. Manau ir čia galime įžvelgti tiesos.

Jau buvo minėta, kad anekdotai turi savybę reaguoti į naujoves. Kol nebuvo reklamų per televiziją, radiją, laikraščiuose, tol nebuvo ir reklamą primenančių anekdotų. Tačiau pasikeitus laikams – keičiasi ir anekdotai. Įrodymas – reklaminio stiliaus kariškas anekdotas:

Reklaminis filmukas: "Jis kelia pernelyg daug triukšmo? Jis užima per daug vietos? Nežinote, ką su juo daryti? Atiduokite savo sūnų į armiją!".

Ar neprimena reklamos, kur siūloma pakeisti seną dulkių siurblį nauju ar įsigyti naujovišką virtuvinį kombainą, kuris užima mažiau vietos ir yra efektyvesnis už senąjį?

Kariuomenėje vienas svarbiausių dalykų – nuolat palaikyti aukštą karių moralę. Nemotyvuotas karys yra blogas karys. Visada, net pačioje beviltiškiausioje padėtyje karys privalo nepalūžti. Stiprus psichologinis pasiruošimas padeda įveikti visus sunkumus. Čia ir gimsta tiesiog fantastiški pasakymai, treniruojant karius nepalūžti:

Seržantas pranešė savo kareiviams:

- Turiu jums, vaikinai, du siurprizus: vieną nemalonų, o kitą malonų. Pirmasis – šiuos maišus turite iki viršaus pripilti smėlio. Antrasis, malonus: smėlio čia – kiek nori!.

Yra ir daugiau panašių anekdotų, kur kariams duodant kažkokią užduotį yra sukuriama nelabai jiems palanki situaciją - bet kuriuo atveju jie, kad ir nelabai juos tenkinančiomis sąlygomis, turi atlikti jiems paskirtą užduotį. Tokia ta kareivišką kasdienybė. Ir natūralu, kad iš to juokiamasi kariškuose anekdotuose.

Turbūt didžiausia dalis anekdotų – apie karišką „logiką“. Juos netgi galima būtų pavadinti kariškais patarimais ar kažkokiais išvedžiojimais. Nes tokių „auksinių“ išvedžiojimų labai daug:

Lietuvos Respublikos Karo prievolės administravimo tarnyba skelbia akciją: "Atvesk 5 tokius kaip tu ir būk laisvas!".

Į armiją ima sveikus, o nori, kad jie elgtųsi, kaip protingi.

Armijos tikslas - iš normalių žmonių padaryti patriotus!

Atmintinė kareiviui: jei laiku užsidėsi dujokaukę, mirsi ne taip greitai!

V.2. Štirlicas

Kas gi tas Štirlicas? Sovietmečiu buvo rodomas serialas - "17 pavasario akimirkų" apie be galo protingą, logiškai paskaičiuojantį kelis žingsnius į priekį, rusų žvalgą, kuris vokiečių vadovybės panosėje šauniai sukosi - atlikinėjo Maskvos skiriamas užduotis ir, aišku, nė sykio nepakliuvo. Toks hiperbolizuotas požiūris į žvalgo darbą ilgainiui pagimdė krūva anekdotų, kurių potekstę geriau supras tas, kuris matė minėtą filmą bei jo herojus. Aš manau, kad dar daugelis žmonių mena šį kino veikėją - majorą Isajevą-Štirlicą, slaptą Sovietų Sąjungos šnipą, infiltruotą į nacistinės Vokietijos kariuomenę. Tai vienas dažniausiai pasitaikančių kariškų anekdotų veikėjų. Šio anekdoto veikėjo pagrindinis bruožas – visada išsisukti net iš pačios kebliausios padėties. Todėl apie tokius jo sugebėjimus sukurta tikrai nemažai anekdotų, tuo pašiepiant pagrindinį, kultiniu SSSR tapusiu filmo „17 pavasario akimirkų“ veikėją Štirlicą. To laikotarpio santvarkai buvo būdinga rodyti visiems, kad Sovietų Sąjungoje viskas yra geriausia. Liaudis tai labai greit pajuto ir iš per prievartą kišamo nepagaunamojo šnipo herojaus sukūrė tikrą parodijų herojų. Pvz.:

Gestapas apsupo visus išėjimus, bet Štirlicas pabėgo nuo jų per įėjimą.

Ne visi anekdotai apie Štirlicą yra grynai kariškų temų. Daugelį jų galima būtų naudoti ir su civiliais herojais, bet tas štirliciškas absoliutus suktumas ir vikrumas tiesiog prašosi tokių temų anekdotuose herojumi matyti būtent jį:

Štirlicas pagalvojo... Jam tai patiko ir jis nusprendė pagalvoti dar karta...

Štirlicui nusišypsojo fortūna. Na ir snukis, pagalvojo Štirlicas.

Išėjo Štirlicas grybauti. Pažiūrėjo į kairę - nėra grybų, pažiūrėjo į dešinę - nėra grybų.. - Ech, turbūt ne grybų metas, - pagalvojo Štirlicas ir atsisėdo į pusnį..

Yra ir labai „logiškų“ ir tik Štirlicui išsprendžiamų situacijų:

Štirlicas su Bormanu ėjo gatve. Iš priekio atėjęs praeivis sušuko: -Štirlice, tu svolačius! Štirlicas su Bormanu nusijuokė.Ir tik Štirlicas suprato, kad Tėvynėje jam suteiktas pulkininko laipsnis...

Juokiamasi ne tik iš kariško, bet ir iš bendro sovietinio „racionalumo“:

Paskelbus oro pavojų, Štirlicas įsigavo į Miulerio kabinetą: jis niekad nepraleisdavo palankios progos paskambinti į Maskvą veltui.

Manau, šis kino veikėjas nebūtų taip smarkai išjuokiamas, jei ne „perlenktas“ jo gudrumas ir nepagaunamumas, kuris buvo demonstruojamas šiame seriale. Kitaip sakant, lazda atsisuko kitu galu – valdžia sukūrė patriotinį filmo herojų, o paprasta liaudis iš jo išsijuokė kaip tik galėjo.

V.3. Petka ir Čiapajevas

Šiuose anekdotuose pagrindinis veikėjas yra Čiapajevas (iš Dmitrijaus Furmanovo romano „Čiapajevas”). Tai irgi smarkai išjuoktas tikrovėje buvęs žmogus – raudonosios armijos žymus karvedys Čiapajevas. Tarpukario laikotarpiu pagal šį romaną buvo sukurtas ir meninis filmas. Verta paminėti, kad prasidėjus II pasauliniam karui, buvo sukurtas meninio filmo „Čiapajevas“ pratęsimas. Šio filmo tęsinys vadinosi „Čiapajevas gyvas“ (vaizduojama, kad Čiapajevas išlieka gyvas ir toliau kovoja su priešu). Anekdotuose apie Čiapajevą kartojasi tas pats variantas, kaip ir su Štirlicu - kuo rimtesnis herojus, tuo labiau jis iškvailinamas ir išjuokiamas. Didžioji dalis anekdotų apie Petką ir Čiapajevą yra pasakojami įvykiai karo metu. Įdomus momentas yra tas, kad yra daug standartinių anekdotų pradžių, kaip ir pasakose „gyveno karta senelis ir senelė“, kur jie bėga nuo baltųjų ir tik toliau įvykiai rutuliojasi kitą linkmę.

Bėga Petka ir Čiapajevas nuo baltųjų. Pamatė fermą. Nulėkė- žiuri nieko, tuščia, tik karvių oda kabo. Na, nėr kur daugiau slėptis tai įšoko į odą. Petka užpakaly, o Čiapajevas į priekį. Pribėgo baltieji, pamatė karvę vienas jų sako: -Žiūrėkit, karve, pagirdom? -Davai! Čiapajevas Petkai: -E Petka atneša gert, ką daryt? -Ką ką? Gerk! Čiapajevas sugėrė, baltieji tada žolės prirovė neša. Čiapajevas vėl: -Petka, ką daryt, šieną atneša?- Ką ką? Valgyk! Čiapajevas valgo ir juokias, valgo ir juokias. Petka: -E kas čia taip juokingo?-Kas, kas... baltieji jauti atveda...

Tokia pasakojimo pradžia greičiausiai yra paimta iš minėto D.Furmanovo romano „Čiapajevas". Romano pabaigoje Čiapajevas bėga nuo baltųjų (carinės armijos kariuomenės) ir jam beplaukiant upe yra sužeidžiamas, o toliau bandydamas perplaukti upę žūsta.). Ši liūdna romano pabaiga anekdotuose atsiranda pasakojimo pradžioje, t.y. tokiu įvykių rutuliojimusi prasideda linksma istorija. Tai lyg trafaretinis klausytojo nuteikimas – pradžia visada ta pati, tik pabaiga vis kita (žinoma, būtinai juokinga).

Ten, kur pagal scenarijų reikalinga moteris, prie šių dviejų anekdotų veikėjų prisideda Anka pulimiočitsa. Ji dažniausiai atspindi tikros tarybinės moters idealą – ryžtinga, tvirta, būtinai partinė ir t.t.. Tačiau šie iš tikrųjų ne visiškai moteriški bruožai dažniausiai ir yra pašiepiami. Sovietinių žmonių izoliacija nuo likusio pasaulio „blogybių" yra išjuokiama daugelyje anekdotų, panaudojant tarybinės moters idealą – Anką-pilimiočitsą. O dar tas tarybinės moters kuklumas ir seksualinio gyvenimo supratimas:

Kalbasi Čiapajevas su Anka. Anka: -Klausyk, gal žinai kodėl pas Petka plaukai tokie vešlūs ir garbanoti? -Tai kad kiaušiniais trina,- atsake Čiapajevas. -Matai, koks akrobatas,- ištarė Anka.

Šie herojai tikrai gyvenimiški – naivus, kvaili, kartais net visiškai buki (kariuomenėje, kaip ir visoje visuomenėje tokių netrūksta). Su mandagia ironija liaudis tokius vadina „proto bokštais":

Prireikė Čiapajevui paso. Išsikvietė fotografą, kad nufotografuotu. Atvyksta fotografas ir mato - Čiapajevas duobę kasa. Tas ir klausia - Kam tu , Vasilijau Ivanovičiau ,duobę kasi?-Todėl, kad iki pusės turiu fotografuotis. - O kodėl duobė tokia gili?-Noriu ant arklio sėdėdamas nusifotografuoti. - Na, gerai, bet kodėl iškasei 6 duobes? - Man reikia 6 nuotraukų.

Kadangi Petka ir Čiapajevas rusiški personažai, tai be vodkos, o tuo pačiu ir girtuokliavimo bei pagirių čia – niekaip:

Petka ateina pas Čiapajevą, žiuri tas viena „Kapitalo" tomą pavarto , paskui ima kitą vėl varto, tas ir klausia: -Čiapajevai, tu ką į akademiją ruošiesi stoti? -Ne, į „Kapitalą"vakar 5 rublius įkišau , o į kurį tomą neprisimenu, o pagiriom nu taip troškina, taip troškina.

Visi, kas moka rusų kalbą, žino – rusiški keiksmažodžiai vieni populiariausių, nes jie „riebūs", trumpi ir tinkantys vartojimui daugelyje situacijų. Visos tautos turi keiksmažodžių, bet rusų kalba - tikras perlas keikūnams. O tokių „perlų", ypač kariškoje kalboje – nors tvenkinį tvenk... (net nežinau, ar dėl to reikia pavydėt rusų tautai...):

Grįžta Čiapajevas iš Amerikos, Petka ir klausia : -Na papasakok ką matei? -Reiškia taip - išeinu aš iš viešbučio, į dešine pažiurėjau- nu ni figa sebe, į kaire pažiurėjau o.ujet možno. Ai, tiesa dar tiesiai pažiūrėjau a j..... mat... -Nu Vasilijau Ivanyčiau, kaip tu viską taip smulkiai atsimeni...- nustebo Petka.

Kaip ir dera kariškiems veikėjams, Petka su Čiapajevu iš esmės dominuoja karinės tematikos anekdotuose. Tačiau yra ir visiškai nekarinių anekdotų apie juos. Tokių visiškai identiškų anekdotų galime surasti ir su kitais veikėjais. Čia, manau, panašus pavyzdys, kaip ir su Štirlicu – liaudžiai paprasčiausiai reikėjo dviejų veikėjų anekdote, taip Petka su Čiapajevu ir atsidūrė civilių anekdotuose. Apskritai, Petka su Čiapajevu asocijuojasi su pasakų herojais broliais, kurių vienas kvailelis. Tik pasakoje kvailelis dažniausiai laimi, yra išaukštinamas ir panašiai (nes pasakos tikslas - parodyti, kad gėris visada nugali, o jauniausiasis pasakų brolelis dažniausiai ir būna tas naivus gerietis). Anekdotų kvailelis – išjuokiamas herojus, dažniausiai aukštą postą, pareigas užimantis ar šiaip įžymus veikėjas (šiuo atveju revoliucijos didvyriai), kuris (-ie) anekdote tampa kvaileliu. Ir tas anekdotų kvailelis – paprasčiausia marionetė sukelti juoką. Manau, sunku pasakyti, kuris iš šių dviejų personažų dažniausiai yra kvailinamas. Ryškaus „lyderio“ lyg ir nėra. Juk anekdotai yra pasakojamoji tautosaka, tai reiškia, kad kiekvienas pasakotojas, savaip interpretuodamas, gali vieną ar kitą personažą pastatyti į kvailelio poziciją. Labai svarbu sukurti tokią kvailelio situaciją, nes vienas būtinai turi būti protingesnis, o kitas kvailesnis, nes kitu atveju negalės „protingai“ patarti ar pamokyti, t.y. sukurti komiškos situacijos.

V.4. Poručikas Rževskis

Kariškuose anekdotuose juokiamasi ne tik iš meninių filmų (Štirlicas, Čiapajevas), bet ir iš knygų veikėjų. To pavyzdys - Levo Tolstojaus knygos „Karas ir taika“ veikėja Nataša Rostova, kunigaikštis Bolkonskis. Tačiau kariškose anekdotuose tai antro plano veikėjai. Pagrindiniu veikėjas - carinės Rusijos armijos karininkas poručikas Rževskis. Tai vienas seniausių ir ryškiausių kariškų anekdotų personažų. Poručikas Rževskis - husarų pulko karininkas, kuris anekdotuose vaizduojamas kaip nepakeičiamas mergišius, lėbautojas ir nešvankumo įsikūnijimas. Dažniausiai pasitaikančios situacijos anekdotuose apie jį baigiasi moteriškių įžeidimu, pastoviu alkoholio gėrimu bei persigėrimu. Pastovūs nešvankūs posakiai – poručiko Rževskio vizitinė kortelė. Dialoginio pobūdžio anekdotuose vyrauja tiesmukumas. Dažniausiai po jo pasakytų žodžių anekdotas baigiasi - paprasčiausiai jau nebėra ką bepridurti:

Šventinis pokylis. Visi šoka, šnekasi... Vienintelis poručikas Rževskis vienišas stovi balkone, liūdnai atsirėmęs į turėklus. Prie jo prieina kunigaikštytė Nataša Rostova: - Poručike, kodėl jūs toks vienišas? - Aš ne vienišas, aš vemiu.

Jo „genialios“ mintys užmuša savo nešvankumu. Moterys jam - tik jo seksualinių užgaidų įgyvendintojos. Visur ir visada mato tik seksą. Pagarbos moterims nėra nei viename mano užfiksuotame anekdote! Praktiškai visuose anekdotuose apie jį, kur reikalingas moteriškas personažas, atsiranda Nataša Rostova. Tai tikra L.Tolstojaus knygos „Karas ir taika” veikėja.

Skirtumas nuo romano tas, kad anekdotuose ji dažniausiai būna Rževskio pajuokos objektas. Kukli, naivi ir tyros meilės ieškanti Nataša yra visiška priešingybė Rževskiui. Skirtingas šių herojų mąstymas ir sukelia juokingas situacijas.

Be Natašos Rostovos, kitos Rževskį supančios moterys dažnai irgi atitinką jo mąstymą:

Rževskis susipažino su dama ir iškarto prašo ją su juo pasimylėti. Dama pasipiktinusi: - Koks įžūlumas, koks įžūlumas! - Na, jei jūs prieš...- Aišku, kad ne, bet koks įžūlumas!

Be paleistuvių moterų, Rževskį supantys vyrai taip pat yra „pagedę". Dažnai anekdotuose apie Rževskį neiškraipant tiesos yra parodoma neigiama karininkijos pusė: jų dažnas girtavimas, paleistuvavimas ir lengvabūdiškas gyvenimo būdas. Oficialus toks jų išjuokimas sunkiai tikėtinas, tačiau tai, ko negalima pasakyti tiesiai į akis, galima padaryti anekdotų pagalba. Tai dar vienas anekdotų privalumas griaunant mitą, kad armijoje yra vien tik teigiami dalykai.

Įdomus faktas yra tas, kad Rževskis, būdamas kariškiu, praktiškai nedalyvauja kariškose situacijose, t.y. beveik nėra anekdotų, išjuokiančių karišką gyvenimą, kur jis, pavyzdžiui, dalyvautų taktikos pratybose, mokintų bei auklėtų karius, kariautų ar spręstų kitus grynai kariškus reikalus. Kad jis kariškis, sužinome tik iš bendros nupasakotos situacijos, pavyzdžiui: susirinko husarai švęsti, vyksta karininkų puota su damomis ir pan.. Anekdotų, išjuokiančių jo karinius sugebėjimus, nerasime - atvirkščiai nei anksčiau minėtiems kariškų anekdotų veikėjams Petkai ir Čiapajevui, Štirlicui, kur didžioji dalis anekdotų apie juos yra grynai kariškais motyvais. Anekdotuose apie Petką ir Čiapajevą jie mėgstami išjuokti dėl karinių dalykų neišmanymo, pvz. nemoka pabėgti nuo priešo persekiojimo, Štirlicas privalo neišsiduoti, kad yra sovietų šnipas, nors tai nelabai jam sekasi ir pan.. Tas parako kvapo nebuvimas anekdotuose apie poručiką Rževskį priverčia susimąstyti, ar mes tikrai turime tokius anekdotus priskirti prie kariškų. Kodėl šio veikėjo negalėtų pakeisti kad ir tas pats kunigaikštis Balkonskis iš šio L. Tolstojaus romano? Į šį klausimą atsako gyvenimiška praktika – jei poručikas Rževskis netiktu tokiems anekdotams, liaudis seniai jį būtų pakeitusi kitu, labiau tinkamu veikėju. Visiškai suprantama, kad toks netaktiškas, storžievis veikėjas gali būti ir ne kariškis, tačiau Rževskis per daug stipri ir spalvinga asmenybė, kad jį kas nors galėtų nurungti tokio turinio anekdotuose. Visa tautosaka yra paremta gyvenimiška patirtimi, todėl ir šio veikėjo atsiradimas yra paprasčiausias atsakas į tikrovę – tokių karininkų buvo, yra ir bus.

Poručiko Rževskio supratimas apie muziką labai jau savotiškas:

Poručikas Rževskis kalba apie muziką: - Žinote, ponai, fortepionas - baisiai, baisiai slidus instrumentas...

Daugelis anekdotų arba visiškai dingsta iš žmonių atminties, arba keičiasi, prisiderindami prie nūdienai aktualių temų. Galima drąsiai prognozuot, kad toks anekdotų veikėjas kaip Rževskis, gyvuos labai, labai ilgai. Iš kur tokios prognozės ilgaamžiškumui? Atsakymas paprastas – daugumai žmonių (ypač vyrams) erotinės temos pasakojimai labai patinka. Juos dažniausiai mėgstama

pasakoti tiktai vyriškoje kompanijoje. Todėl nešvankumo įsikūnijimas Rževskis neturėtų dingti iš anekdotų. Tačiau anekdotus apie Rževskį nepatartina pasakoti nepilnamečių bei solidžių žmonių draugijoje. Tai artimų draugų rate pasakojami anekdotai. Vis dėl to, jei koks neišmanėlis bandys papasakoti anekdotą apie poručiką Rževskį netinkamoje aplinkoje, štai jums „instrukcija", kaip tokiu atveju reikia elgtis: 1. užkimškite vaikams ausis arba visiškai išveskite juos iš patalpos; 2. kuklūs žmonės tegu pasiruošia nuraust; 3. bėkite kaip galima greičiau nuo tokio nevėkšlos juokdario (galima ir net nesulaukus anekdoto pabaigos), nes nieko padoraus jūs tikrai neišgirsite. Kažko pamokančio ar mandagiai išjuokiančio tikrai nebus. Dar kartą kartoju – tai labai specifiniai anekdotai, kuriems pasakoti yra ribotas laikas ir atitinkama vieta. Kitu atveju galite ilgam išlikti kitų žmonių atmintyje kaip paprasčiausias idiotas, kuris nežino, kaip ir kada elgtis. Ir, žinoma, priešingas variantas – idealiu laiku papasakojus anekdotą apie poručiką Rževskį, jūs galite tapti vakaro pažiba (artimiausių draugų rate žvejyboje, žiūrint futbolo varžybas, bernvakaryje ir pan.).

V.5. Lietuviško personažo kariškuose anekdotuose problema

Dalis anekdotų, ypač tie, kurie remiasi specifinėmis lietuvių kalbos savybėmis, neabejotinai atsirado mūsų kultūros terpėje. Tačiau į akis krenta vienas, mano manymu, labai svarbus dalykas – tikro lietuviško kariško personažo nėra!!! Petka ir Čiapajevas, Štirlicas, poručikas Rževskis – senesnių ir nelietuviškų anekdotų personažai. Kodėl taip yra, atsakyti sunku. Galima daryti tik prielaidas. Viena jų – Lietuvos kariuomenė paprasčiausiai dar per jauna (skaičiuojant kariuomenės atgimimą nuo 1990 metų), kad būtent apie ją jau būtų prikurta anekdotų. O apie tarpukario kariuomenę lietuviškų kariškų anekdotų per daugiausiai ir nebuvo. Kita - neturime kažkokio meninio filmo apie visagalį lietuvišką karį (kaip, pvz., sovietinis Štirlicas). Žiūrint į realius mūsų kariškus herojus (pokario partizanus, rezistentus ir pan.), manau, jie žmonėms yra labai brangūs, todėl pašiepti, pasijuokti iš jų pačių bei jų nuveiktų darbų tiesiog būtų negarbinga. Jie yra tikri, o ne išpūsti didvyriai. Tai gilus ir per daug skausmingas Lietuvos randas, kad juoktumėmės.

IŠVADOS

Visos tautos kuria anekdotus įvairiausiomis temomis. Mėgstama komiškose situacijose vaizduoti tiek kasdieninius gyvenimiškus įvykius, tiek reikšmingas visuomenėje asmenybes, kurios tarsi nukeliamos nuo pakylos. Taip, ko gero, buvo kuriamas priešnuodis, padedantis išvengti vienpusiško, ypač oficialiai skiepijamo požiūrio į tą ar kitą veikėją, vieną ar kitą per prievartą brukamą taisyklę. Netikėtu rakursu žvelgiama į įvairiausias situacijas, kurios mums sukelia juoką. O juokas ilgina gyvenimą, jis yra sveikatos šaltinis. Humoras - gyvenimo būdas ir geriausia bendravimo priemonė. Bandymas į problemas pažvelgti per humoro prizmę yra prevencija konfliktams ir gera nuotaika. Nuoširdus juokas – didžiausias priešas depresijai ir geriausias draugas puikiai savijautai. Todėl anekdotų pasakojimas ir yra vienas iš populiariausių nuotaikos praskaidrinimo būdų. Galima konstatuoti, kad svarbu (mokslinių atžvilgiu) ir įdomu („buitinių“ atžvilgiu) žinoti, kas yra juokinga nūdienos žmogui bei kuom skiriasi ar yra panašūs šiuolaikiniai anekdotai nuo tradicinių. Toks ir buvo šio darbo tikslas – užfiksuoti ir atkreipti dėmesį į šiuolaikinius anekdotus Lietuvoje. Toliau pateikiamos išvados, nagrinėtų anekdotų temų eiliškumo tvarka.

Anekdotai apie moteris. Darbe aptartos įdomiausios, dažniausiai pasitaikančios situacijos anekdotuose apie moteris, iš kurių galime teigti, kad populiariausias šiuolaikinis moteriškas personažas yra *blondinė*. Tai akivaizdžiai išsiskirianti veikėja iš likusių moteriškos giminės personažų. Kitos populiarios veikėjos – meilužė, stiuardesė, mokytoja ir pan. neturi vien tik sau būdingų bruožų, todėl išskirti jas iš kitų nelengva. Blondinės personažas iš karto atpažįstamas tarp kitų ir jos pakeisti kitu personažu neįmanoma – neliks anekdote savotiško šarmo. Kitas, mažai populiarumu blondinei nusileidžiantis personažas yra uošvė. Šie personažai yra tarsi dviejų moterų kartų etalonai – dukros (jaunoji karta) ir mamos (senoji karta). Blondinės, uošvienės, meilužės personažų atsiradimo anekdotuose priežastis greičiausiai yra ta, kad pasikeitė pati moteris. „Mergelių-rūtelių“ sindromas jau senai išnykęs ir davatkų luomo atstovės jau nereguliuoja gyvenimo taisyklių. Didžioji dalis silpnosios lyties atstovių ne tokios jau ir silpnos. Dabartinis laikotarpis šiuolaikinei moteriai diktuoja naujas sąlygas, naują gyvenimo būdą. Didžioji dalis jaunų moterų net „šiukšlių neišneša nepasidažiusios“. O ką jau kalbėt apie naują požiūrį į seksualinį priešvestuvinį gyvenimą, galimybę skirti daugiau laiko ir lėšų savęs „tiuningavimui“ (plastinės kūno koregavimo operacijos, plaukų dažymas visomis vaivorykštės paletės spalvomis, liguistas rūbų pirkimas išpardavimų metu ir t.t.) bei absoliutus visko susiejimas su pinigais. Dabartinis sumaterialėjęs pasaulis automatiškai užsifiksuoja folklore – tai mes matome išpopuliarėjusiose sms žinutėse, tostuose, dainose, papročiuose. Todėl ir šiuolaikiniuose anekdotuose apie moteris slypi dabartinio moteriško pasaulio veidas visu savo „gražumu“ – kvailos blondinės, piktos uošvienės,

gudrios meilužės. Kažkaip apie davatkas pasakoti anekdotus nėra populiaru, nes pamaldžių bobočių karta pradeda išmirti (rūsti teisybė), o naujosios bobutės turi susiformavusį kitokį pasaulio pažinimo modelį nei ankstesnioji karta.

Šiuolaikiniame pasaulyje, moterys vis labiau tampa nepriklausomos nuo vyrų. Jos vertina ir gerbia save už „vyriškas savybes“, pavyzdžiui, gebėjimą sėkmingai kopti karjeros laiptais, vadovauti kolektyvui, uždirbti daug pinigų. Taigi jos tolsta nuo moteriškojo prado, kitais žodžiais – vyriškėja. Šalia tokių moterų vyrams labai sunku, beveik neįmanoma, jaustis stipriąja puse. Jiems paprasčiausiai nėra erdvės. Tačiau ta erdvė, kurioje vyrai dar gali būti „tikrais vyrais“, vis dar yra folklore. Ir tai mes galime matyti anekdotuose apie moteris, kuriuose viskas netiesiogiai užfiksuojama.

Anekdotai apie vaikus. Vaikai anekdotuose veikia praktiškai visose gyvenimo srityse, todėl peno kurti vis naujus šios tematikos juokelius tikrai bus. Anekdotus apie vaikus tėvas pasakoja sūnui, vėliaus jis užaugęs pasakos jau savo vaikams ir t.t.. Kai kurie galbūt nebus aktualūs ir suprantami kitos kartos žmonėms, tačiau dauguma jų tikrai privers garsiai ir nuoširdžiai kvatotis. Anekdotuose apie vaikus glūdi amžina ir nekintanti vaikiška filosofija.

Išnagrinėjus vaikiškų anekdotų personažus galima teigti, kad populiariausias vaikiškas personažas Lietuvoje yra triksteriškasis *Petriukas*. Šis veikėjas yra vaikiškumo etalonas - priešinasi galiojantiems standartams (susprogdina mokyklą, laido riebius juokelius ir t.t.); pasaulį mato per paprastą, vaikišką prizmę; nemoka meluoti (jei ir meluoja, tai nepiktybiškai); trokšta pažintį jį supantį pasaulį; naiviai tiki ir pasitiki kitais; kartais pats bando pergudraut kitus.

Anekdotai apie tautas. Anekdotuose apie kitataučius yra išjuokiamos normos, kurios neatitinką vietinių gyventojų pasaulėžiūros. Labai sunku nustatyti, kuris anekdotas yra grynai autentiškas ir priklausantis mūsų tautai, o kuris atkeliavęs iš kitų šalių, nes anekdotai labai greitai plinta. O šiuolaikiniai anekdotai išvis jau sumišę dėl labai spartaus plitimo. Tačiau iš turinio ir pagrindinio pajuokos objekto anekdote, dažnai galima daryti prielaidas kas tokių anekdotų „užsakovai“. Tikras humoras sienų neturi - jis suprantamas visų ir visur vienodai. Manau humorą suprantantys žydai, estai, čigonai ar čiukčiai, nepyksta dėl pasakojamų anekdotų apie juos. Pyksta ir net baudžia už anekdotus tik politinės sistemos, iškovojusios valdžią neteisėtais keliais.

Šiuolaikiniame kosmopolitiškame pasaulyje tarp tautų ir šalių labiau ieškome vidinių bendrybių nei skirtumų. Kaip ten bebūtų kiekviena tauta visgi turi savo tam tikrų užkoduotų bruožų. Bruožų, kurie galbūt yra nepriimtini kitai tautai ir tą tautą iš mandagumo negalėdama to sakyti tiesiogiai, perteikia savo tikrąją nuomonę anekdotuose. Taigi matome, kad anekdotas gali būti kaip savotiškas ginklas nukreiptas prieš kažkurią, nelabai simpatizuojančią, tautą. Todėl darbo pabaigoje, reaguojant į šiuolaikines aktualijas, norėtųsi užfiksuoti vieną įdomu momentą. Anksčiau buvo minėtą apie istorinių įvykių poveikį anekdotų atsiradimui ar išnykimui todėl įdomu ar anekdotuose

apie tautas neatsiras naujo pobūdžio anekdotų apie gruzinus po neseniai įvykusio karo tarp Gruzijos ir Rusijos? Žinant neišsenkantį rusiško humoro lobyną, manau teks neilgai laukti, kol anekdotai apie gruzinus pasikeis (ir didžiausią tikimybė, kad pasikeis iš „rusiškos teisybės pusės“). Ir atvirkščiai, žinant subtilų gruzinišką humorą, galime laukti atsako iš jų pusės apie galbūt dar „naujesnį rusą“. Taigi kantriai laukime naujų „Anekdotų karų“ serijų.

Darbe aptarti tautų stereotipai, pateiktos įdomiausios, dažniausiai pasitaikančios situacijos anekdotuose apie tautas. Pastebėtina tai, kad anekdotuose apie tautas pagrindiniai veikėjai dažniausiai vyrai. Moterys atsiranda tik epizodiškai, visas veiksmas sukasi vyriškame rate. Galima būtų nebent išskirti tik anekdotus apie žydus, kur moteriškas personažas Sara yra gan dažnas, tačiau įvardinti šį personažą kaip pagrindinį veikėją anekdote negalime. Žydės personažas tik „priedas“ prie žydiško vyriško personažo. Todėl galime teigti, kad anekdotuose apie tautas *visą tautą atspindi stiprioji lytis*. Pagrindinių moteriškų personažų anekdotuose apie tautas paprasčiausiai nėra. Norint surasti to priežastis, reikėtų atlikti detalesnį tyrimą.

Kariški anekdotai. Kariškiai – mūsų visuomenės dalis. Todėl ir kariškų anekdotų herojai yra gyvenimiški, karinę tvarką kariuomenėje (labai dažnai nesuprantamą ne tik civiliams žmonėms, bet ir patiems kariškiams) atspindintys ir dėl to išjuokiami žmonės. Galima drąsiai teigti, kad iš karių juokiamasi labai daug ir dažnai. Negalėčiau prieštaraut, kad be reikalo. Anekdotai gimsta iš gyvenimišku situacijų, todėl didžioji dalis anekdoto turinio yra tiesa. O kad tiesa ne visiems patinka, manau tai irgi yra žinoma. Bet tai tebūnie tų žmonių, kurie nesupranta humoro esmės ir prasmės, problema. Apibendrinant, galima teigti, kad kariški anekdotai turi keletą specifinių bruožų:

- Naudojama daug keiksmažodžių;
- Yra daug kariško žargono;
- Šiandienai populiariausi veikėjai – sovietinių laikų „palikimas“.

Išnagrinėjus kariškus anekdotus galime daryti išvadą, kad populiariausi kariški veikėjai yra dar likę nuo sovietinių laikų: Štirlicas, Petka ir Čiapajevas, poručikas Rževskis. Kitų ryškesnių kariškų personažų mes išskirti negalime, nes jie anekdotuose nedominuoja, t.y. nėra panašios serijos anekdotų apie juos. Sovietinių anekdotų veikėjų populiarumą įtakoja:

- tebegyvuojantis atsiminimai apie sovietinę kariuomenę,
- rusų kalbos mokėjimas,
- vis dar gyvuojantis žmonių sovietinis mentalitetas,
- konkurencijos nebuvimas šiems personažams (lietuviško kariško anekdotų personažo vis dar nėra).

Apibendrinant šiuolaikinius anekdotus galime daryti išvadą, kad anekdotų tematikos bei veikėjų populiarumą pagrinde įtakoja to laikotarpio aktualijos. Anekdotų personažus atranda pats

gyvenimas. Galbūt daugumoje anekdotų mes atpažįstame save, savo artimuosius ar kitus mus supančius žmones, o gal tai yra visiškos jų priešingybės. Anekdotai parodo šiuolaikinio pasaulio trūkumus ir privalumus, todėl dažniausiai jie priverčia mus nuoširdžiai kvatotis ir perprasti dabartinio pasaulio supratimo filosofiją. Tai kas juokinga šiandien (nes tai yra aktualu), gali būti visai nesuprantama rytoj. Todėl visiškai įmanomas dalykas, kad skirtingų kartų anekdotai, paprasčiausiai bus nesuprantami, nes kiekviena karta stebėdama kitą kartą, mato ją etnocentristinių požiūrių – vertina pagal savo supratimą ir to laikotarpio aktualijas. Keisis žmonių požiūris į gyvenimą, kartu keisis ir tautosaka. Niekas neatsiranda be priežasties, neišnyksta be pasekmės. Tai galioja ir šiuolaikiniams anekdotams. O šiai dienai, mes turime tai, ką turime...

ŠALTINIAI IR LITERATŪRA

1. *Anglickienė L.* Kitataučių įvaizdis anekdotuose // Darbai ir dienos. 2002.T.31, P 194.
2. KA – Kariški anekdotai: rankraštinis rinkinys / Surinko *V.Kiškis.* 2006.
3. *Kerbelytė B., Krikščiūnas P.* Lietuvių liaudies anekdotai. Vilnius, 1994.
4. *Kerbelytė B*., Naujoviški anekdotai: santykiai su ilgamete tradicija, Tautosakos darbai. 2008.T.35. P. 107–116.
5. Lietuvių tautosaka. T. 4. Pasakos. Sakmės. Pasakojimai. Oracijos / paruošė *L. Sauka, A. Seselskytė, N. Vėlius, K. Viščinskis. V.,* 1967.
6. Lietuvių tautosakos apybraiža. V., 1963.
7. *Rekašius A*. Šiuolaikiniai anekdotai, jų tradiciškumas ir variantiškumas // Tautosakos darbai. 1992.T.1(8).P.138-143.
8. *Sauka L*. Lietuvių tautosaka. K., 1998.
9. *Skabeikytė-Kazlauskienė G.* Lietuvių tautosaka. K., 2005.
10. *Skabeikytė-Kazlauskienė Gražina.* Petriukas – šiuolaikinių anekdotų triksteris, Tautosakos darbai, 2008.T.36, P?.
11. *Šilanskas R*. Anekdotai. 2006.
12. *Šilanskas R*. Anekdotai. 2007.
13. VA – Vaikiški anekdotai: rankraštinis rinkinys / Surinko *V.Kiškis*. 2007.
14. http://www.anecdotoff.com/lt/jokes/chapayev_jokes/ (2009 04 21 duomenys)
15. http://www.delfi.lt/jokes/index.php?sdate=&category=20661&top=&search=&no=1160 (2009 04 21 duomenys)
16. http://www.delfi.lt/jokes/index.php?category=16882 (2009 04 21 duomenys)
17. http://www.delfi.lt/jokes/index.php?category=17144 (2009 04 21 duomenys)
18. http://www.delfi.lt/jokes/index.php?category=20653 (2009 04 21 duomenys)
19. http://www.delfi.lt/jokes/index.php?category=20659 (2009 04 21 duomenys)
20. http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/INDEX_CULTUR.php (2009 04 21 duomenys)
21. http://www.humoras.eu/?search%5Bcategory%5D=anekdotai-apie-ciukcius (2009 04 21 duomenys)
22. http://www.info.lt/index.php?page=anekdotai&view=paieska&tema=27 (2009 04 21 duomenys)
23. http://www.jokez.lt/joke/lt/category/blondines (2009 04 21 duomenys)
24. http://www.jokez.lt/joke/lt/category/seima (2009 04 21 duomenys)
25. http://www.jokez.lt/joke/lt/category/uosviene (2009 04 21 duomenys)

26. http://www.jokez.lt/joke/lt/category/vyrai_ir_moterys (2009 04 21 duomenys)
27. http://www.juokelis.lt/anekdotai.php?kategorija=Blondines (2009 04 21 duomenys)
28. http://www.juokeliai.lt/juokeliai/do/rodyk/class/Petriukas/type/geriausiai%20įvertinti/page/2 (2009 04 21 duomenys)
29. http://www.kelmas.com/lt/anekdotai (2009 04 21 duomenys)
30. http://www.kindziulis.lt/index.php?page=1&cat=18&pg=4 (2009 04 21 duomenys)
31. http://www.kioskelis.lt/index.php?language_id=lt&directory_id=142 (2009 04 21 duomenys)
32. http://www.kioskelis.lt/index.php?language_id=lt (2009 04 21 duomenys)
33. http://linksmai.lt/index2.php?id=jokes&jokeid=blond&page=1 (2009 04 21 duomenys)
34. http://www.lizdas.lt/humoras/anekdotai/vaikai/vaikai001.htm (2009 04 21 duomenys)
35. http://mano.dykai.lt/content/blogsection/8/47/15/15/ (2009 04 21 duomenys)
36. http://mano.zebra.lt/gyvenimai/hexeraver/dienorastis/133124/ (2009 04 21 duomenys)
37. http://www.popular.lt/humoras/21/Petka-ir-Ciapajevas/1.html (2009 04 21 duomenys)
38. http://www.popular.lt/humoras/5/Petriukas/1.html (2009 04 21 duomenys)
39. http://www.sharemanija.net/index.php?name=Jokes&op=CatView&cat=11 (2009 04 21 duomenys)
40. http://www.skelbk.lt/lt-anektodai.htm (2009 04 21 duomenys)
41. http://www.zebra.lt/vyrams/humoras.php?&show=75 (2009 04 21 duomenys)
42. *Архипова А. С.* [2008]. Анекдот в русских и зарубежных исследованиях, prieiga per internetą: <http://www.ruthenia.ru/folklore/archipova2.htm>, (2009 04 21 duomenys)
43. *Белоусов А. Ф.* [2008]. «Вовочка», prieiga per internetą: http://www.ruthenia.ru/folklore/belousov3.htm>, (2009 04 21 duomenys)
44. *Березкин Ю. А.* [2008]. Трикстер как серия эпизодов, prieiga per internetą: <http://www.ruthenia.ru/folklore/berezkin2.htm>, (2009 04 21 duomenys)